

Nova Strava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtak. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22. telef. št. 46-18. — Uprava: Knafličeva ulica 6,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Delavske stavke

Delavci so dolga desetletja vodili krvave borbe za najpreprostejše človeške pravice, za pravico združevanja in zborovanja in za pravico stavk. V krvavih borbah so uspeli, da so si izvojevali te pravice na podlagi katerih so bili šele usposobljeni, da so mogli uspešno nadaljevati borbo za moderno socialno-politično zakonodajo. Danes demokratične države brez pomislekov delavcem priznavajo neomejeno pravico do združevanja in do zborovanja in pa načelno tudi pravico do stavk.

Stavka je bojno sredstvo, katerega se delavci poslužujejo, odnosno se smejo poslužiti le v najskrajnejši sili, potem, ko so vsa druga sredstva v pravični borbi odpovedala. Stavka je težak poseg v gospodarsko življenje vsakega, tudi gospodarsko še tako močno organiziranega naroda, stavka je negotov poskus z opustitvijo dela prisiliti delodajalca, da sprejme delavske zahteve. Stavka ni važna in pomembna samo za delavca, ona je lahko usodepolna za vso celoto, za delavce vseh strok in poklicev, zlasti pa tudi za delavske družine. Stavka je vedno revolucionaren ukrep. Samo po sebi je zato umevno, da so napredne države stavko skušale in skušajo z vsemi sredstvi omejiti in jo dopustiti res samo kot skrajno sredstvo. Nekatere države, katere vlada diktaorski režim, so stavko enostavno prepovedale kot pojav, ki je za celotno državno gospodarstvo škodljiv. Tako je stavka prepovedana v Rusiji, v Italiji, v Nemčiji in še marsikje drugod. Stavke so prepovedane tudi v življenjsko posebno važnih obratih. Marsikje zakonodaja zahteva, da mora biti stavka svobodni izraz delavske volje in ne samo politično sredstvo v rokah posameznikov, ki so dostikrat za usodo delavcev države in naroda neodgovorni ali se te odgovornosti preslabo zavedajo. Zakoni zahtevajo svobodno glasovanje delavcev pred vstopom v stavko. Najmodernejša zakonodaja, ki hoče narodnemu gospodarstvu zagotoviti nemoten in neoviran razvoj in ki ne more dopustiti nebrichakovanih socialnih pretresljajev, podrobno ureja poravnavanje sporov pri delavcih in delodajalcih. Na široko je urejena intervencija javne oblasti pri nastalih sporih. Zakoni zahtevajo, da mora biti za poravnavo vse storjeno, predno smejo delavci stopiti v stavko. Podobne odredbe vsebujejo zakoni tudi za izprtje, t. j. tudi delodajalec ne sme svobodno in po svojem lastnem preudarku zapreti tovarne ali izprti delavce in jim tako odvzeti kruh. Tudi izprtje je smatrati kot skrajno dopustno sredstvo, ko odpovedo vsi drugi poskusi, kako rešiti spor.

V sedanjem času moramo stavko in izprtje smatrati ne samo kot stvar, ki se tiče delavca in delodajalca, temveč kot stvar, ki ima vsesplošni narodni in državni značaj, ker so v stavki ali v izprtju v nevarnosti najvažnejše življenjske koristi naroda in države. Mi moramo vedno gledati tudi okoli sebe in spoznati, kaj se giblje v naših sosesčinah in kako drugod gledajo na naše zadržanje. Naša borba za socialno in gospodarsko reformo mora biti skrajno modra, resna in visoko dostojanstvena. Nemirno hlastanje po najrazličnejših sredstvih, nepremišljeno beganje delovnih vrst, ali lahkomišno obravnavanje problemov je že bolj narodni in državni zlo-

čin kot socialni greh. Danes moramo najodločnejše svariti pred nepremišljenostmi in pred zablodami. Narodno strokovna zveza je predstavnica koristi delavcev in nameščenec, istočasno pa odločna zagovornica splošnih narodnih in državnih koristi. V borbi za te koristi hoče biti organizacija odločna in nekompromisna. Zato ker hoče biti odločna in nekompromisna, ima korajžjo povedati svoje iskreno mnenje tudi o stavki in o izprtju. Vemo, da delavci marsikedar svarila takega značaja neradi slišijo in so raje dostopni demagoškim hujškarijam in zavajanjem.

Stavk ne povzročajo samo delavci, temveč tudi zakrknjeni delodajalci, ki na probleme socialne zaščite gledajo s cinično sebičnostjo in z okostenelim razumom. Stavke povzročajo nekulturni delodajalci. Delodajalec, ki danes vsega ne stori, da delavec dobi notranjo duševno pomirjenje, je nenaroden človek, ki je nevarnejši od pravih zločincev in od največjih vojnih verižnikov. Delavske stavke pa povzročajo tudi nekretni in neodločni, polovičarski ukrepi onih, ki so v prvi vrsti poklicani skrbeti za mir in red v državi. Delavci hočejo hoditi samo in izključno pota zakonitosti in odklanjajo vsak korak, ki je nezakonit in ki pelje v nered in v negotovost. Delavci so moralno dovolj močni, da probleme presojajo mirno in stvarno, toda posvariti pa morajo pred izzivanjem od druge strani. Izzivanje pa je, ako mora delavec za najsikromnejšo socialno zaščito na dolgo in s težavo moledovati, ko da bi prosil za miloščino. Mislimo, da bi moralo biti danes za izpopolnjevanje socialne zaščite več iniciativ na strani delodajalcev in njih korporacij, kot pa na strani delavcev. Napačno je, ako je na drugi strani le preveč pasivnosti. Delavci hočejo biti državni in narodni požrtvovalni vdani, zahtevajo pa od drugih, da so zahtevam časa v vseh ozirih dorasli. Socialne težave bodo na svoji ostrini takoj popustile, ko bo ustvarjajoče ročno in duševno delo in avse hstraneh globoko in dejavno spoštovano. Delavske stavke tudi za delavce niso dobrota; posebno danes bo narodu in državi vdan delavec znal dobro presoditi, kaj slabega in dobrega more prinesiti stavka. Gorje pa, ako bi kdo to vdanost zlorabljal in bi ne znal pravočasno in pravilno razumeti socialnih potreb delavcev. Stavke odklanjamo, odločno smo proti vsaki divji stavki — toda, en pogoj stavimo: probleme delavske zaščite je danes treba obravnavati s postoterenjano skrbnostjo in vestnostjo. —ec

Skupščina Delavske zbornice

Dne 14. t. m. se je vršila skupščina Delavske zbornice, ki je sprejela nov proračun za leto 1941 in izvolila nov upravni odbor. Po novem proračunu znašajo dohodki na dokladih 3.3 mil. din (za leto 1940 so navedene številke v oklepaju, 2.2 mil. din.) in raznih dohodkih 0.5 mil. din (0.4 mil. din.). Izdatki so preračunani takole: administracija 0.9 mil. din (0.6 mil. din.), materialni izdatki uradov 0.3 mil. din (0.2 mil. din.), mate-

rijelni izdatki hiš 0.4 mil. din (0.3 mil. din.), samoupravni organi 0.1 mil. din (0.1 mil. din.), v kulturne svrhe 0.2 mil. din (0.3 mil. din.), socialna politika 1.2 mil. din (0.6 mil. din.), zavarovanje in davki 0.2 mil. din (0.2 mil. din.) in proračunska rezerva din 0.2 mil. din (0.1 mil. din.). Svobodne delavske organizacije, ki v Delavski zbornici niso zastopane (Narodnostrokovna zveza, Strokovna komisija, Jugoslovanska strokovna zveza), so poslale za občni zbor Delavske zbornice upravnemu odboru predlog, da se naj razmere v Delavski zbornici normalizirajo na ta način, da podata ostavki sedanjih delegatski plenum in upravni odbor ter tako omogočita ministru za socialno politiko in narodno zdravje, da imenuje nov plenum v sporazumu z vsemi strokovnimi organizacijami. O predlogu svobodnih strokovnih organizacij pa ni razpravljal ne upravni odbor in ne skupščina Delavske zbornice. Iz skupščine Delavske zbornice je poročati edino novost, da je dosedanji predsednik Viktor Kozamernik, prokurist tvrdke Stupica odstopil in da je bil na njegovo mesto izvoljen predsednik Zveze združenih delavcev Jože Jonke.

Indeks cen

Indeks cen za obleko, ki služi pri S. G. vember 1940 izkazuje pri cenah na malo za Ljubljano sledeče spremembe:

v IX. 1939 indeks N. B. 87.9 točk, v VII. 1940 indeks N. B. 115.6 točk podražitev napram IX. 39 za 31.5%, v VIII. 1940 indeks N. B. 121.8 točk podražitev napram IX. 39 za 38.6%, v IX. 1940 indeks N. B. 124.7 točk podražitev napram IX. 39 za 41.8%, v X. 1940 indeks N. B. 128.5 točk podražitev napram IX. 39 za 46.2%, v XI. 1940 indeks N. B. 133.9 točk podražitev napram IX. 39 za 52.3%.

Indeks cen za za obleko, ki služi pri S. G. R. J. za podlago za izračunavanje porasta draginje, se je dvignil od 166.6 točk v oktobru (indeks za 1. XI.) na 177.1 točke v novembru (indeks za 1. XII. 1940.).

Napram oktobru 1940 je porasla draginja na splošno za 4.2%.

Izšel je tudi bulletin revije »Indeks« v Zagrebu s stanjem 30. novembra. V primeri z višino življenjskih stroškov lani avgusta in septembra so bili konec novembra stroški za 47.83% višji. Oktobra je bila hrana za 56.27% dražja kakor pred začetkom sedanje vojne, novembra pa za 60.93. Stroški za obleko in obutev so bili oktobra za 67.33% večji kakor lani avgusta, oktobra pa za 68.76%. V povojni dobi so bile najvišje cene leta 1929. S prvim decembrom tega leta so pa cene življenjskih potrebščin že prekoračile cene iz leta 1929 za 1.26%.

Likvidacija Suzorja

»Hrvatski dnevnik« poroča, da je pričakovati v najkrajšem času likvidacijo Suzorja in sicer po temlem postopku: Najprej izide uredba vlade o razdelitvi Suzorja, nakar bo hrvatska banska uprava izdala uredbu o ustanovitvi osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Gotovo je, da se bo z likvidacijo Suzorja tudi v Sloveniji ustanovil nov Osrednji urad za zavarovanje delavcev. Pri tej priliki žele nameščenci, da dobe samostojno bolniško zavarovanje.

Pripravimo se na volitve

Meseca januarja 1940 se vrše volitve obratnih zaupnikov delavcev in nameščencev, ki so zaposleni v obratnih, industrijskih, trgovinskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih. Obratne zaupnike pa volijo le oni obrati, ki zaposlujejo vsaj 10 delavcev, oziroma nameščencev. V podjetjih z manj kakor 10 zaposlenimi delavci se določijo zaupniki brez formalnega postopka tako, da sporoči delavci zaupnika Delavski zbornici in posledavcu.

Dolžnost narodnega delavstva, organizirane v NSZ je, da se na volitve kar najbolj pripravi, vsepovsod, kjerkoli je to potrebno, organizira volilno propagando in postavi kandidate, ki uživajo največje spoštovanje in ugled med delavstvom. Pri zadnjih dveh volitvah obratnih zaupnikov je NSZ dosegla uspehe, ki so jo uvrstili v vrste najmočnejših delavskih strokovnih organizacij. V zadnji dobi je NSZ izpopolnila svojo organizacijo, tako da upravičeno lahko pričakujemo, da bo pri volitvah obratnih zaupnikov dosegla nove uspehe. Z uspehom pri volitvah obratnih zaupnikov se najbolj pokaže, koliko velja strokovna organizacija na terenu. Zato je na volitve obratnih zaupnikov polagati največjo pažnjo in menda med zavednimi narodnimi delavci res ne bo nikogar, ki v polnem obsegu ne bi izvršil svoje dolžnosti.

Opozorjamo na nekatera najvažnejša določila o volitvah obratnih zaupnikov:

Volitve se imajo vršiti z neposrednim tajnim glasovanjem po kandidatnih listah (proporčni volilni sistem).

ŠTEVILO ZAUPNIKOV

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju in sicer tako-le:

1. do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;
2. od 21 do 50 delavcev, volijo ti največ tri zaupnike;
3. od 51 do 100 delavcev, volijo ti največ štiri zaupnike;
4. od 101 do 150 delavcev, volijo ti največ pet zaupnikov;
5. od 151 do 450 delavcev, volijo ti največ šest zaupnikov;
6. če je več nego 451 delavcev, voli vsakih načelnih 50 delavcev po enega zaupnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 18 zaupnikov.

V podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih več nego 10 nameščencev, smejo tako delavci, kakor tudi nameščenci voliti svoje posebne zaupnike.

V podjetjih, ki volijo skupno tri ali več zaupnikov in njih namestnikov, ki je določeno nameščenci.

Če je podjetje sestavljeno iz več samostojnih oddelkov, sme izvoliti vsak oddelek posebne zaupnike; vendar pa ne sme biti skupno število teh zaupnikov večje, nego število zaupnikov in njihov namestnikov, ki določeno no za isto podjetje.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci obojega spola, ki so ob času volitve zaposleni v podjetju in so dovršili 18. leto starosti.

Pasivno volilno pravico imajo ob pogoju, da uživajo državljske pravice, vsi polnoletni in pismeni volilci obojega spola, zaposleni v podjetju.

Mandat izvoljenih delavskih in nameščenskih zaupnikov, kakor tudi njihov namestnikov traja eno koledarsko leto.

VOLILNI ODBOR

Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov, kakor tudi njihov namestnikov izvajajo volilni odbori.

V onih, podjetjih, kjer so delavci tudi prej volili svoje zaupnike, sestavljajo ti zaupniki volilni odbor ter izvedejo nove volitve po teh navodilih.

V tistih podjetjih, kjer so delavci tudi prej volili svojih zaupnikov, ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitve poseben volilni odbor. Ta volilni odbor sestavljajo najstarejši delavci dotičnega podjetja, ki jih mora biti toliko, kolikor je zaupni-

kov, ki se volijo v dotičnem podjetju. Poznejše volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov izvajajo delavski in nameščenski zaupniki sami, ki jim je mandat potekel.

Volilni odbor ne sme imeti manj nego tri člane. Potemtakem se mora volilni odbor v podjetjih, v katerih se ne voli več zaupnikov nego dva, izpopolniti izmed delavcev, ki so najdalje zaposleni v dotičnem podjetju.

SKRAJŠANI POSTOPEK

Volitve se lahko izvrše po skrajšanem volilnem postopku, če se zedinijo na tak postopek zainteresirane strokovne organizacije delavstva in podjetnik in če pristanejo na ta sporazum tri petine delavcev dotičnega podjetja, ali po rednem postopku, predpisanim v »Navodilih za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov«. Natančna navodila o postopku v obeh slučajih bodo dobili interesi na zahtevo pri Delavski zbornici v Ljubljani.

Zoper nepravilnosti med volitvijo se sme prizadeati pritožiti v smislu »Navodil« na kr. bansko upravo (Inspekcija dela) in ministrstvo socialne politike.

STROŠKI ZA VOLITVE

Stroški, ki izvirajo iz volitev delavskih in nameščenskih zaupnikov in njihov namestnikov, poravnava Delavska zbornica, ki sme poleg Inspekcije dela prisostvovati tudi glavnemu volilnemu postopku.

Prestopki članov volilnega odbora, delodajalca in drugih oseb proti »Navodilom« ali zakonu so kaznivi.

Denarne kazni se predvidevajo od 500 do 5000 din. V slučaju ponovnega prestopka,

Pismo iz Celja

Časovni dogodki, se iz dneva v dan razvijajo s tako naglico, da jih povprečen človek komaj zasleduje ter je veliko vprašanje, če se v vseh teh menjajočih se dogodkih tudi znajde tako, da ni gospodarsko, kulturno, niti socialno oškodovan. Posledica dogodkov je naravno, da se tudi razmere v delavskem stanu stalno spreminjajo in izpopolnjujejo. Potrebe povprečnega delavca so vedno večje in je nujno potrebno in koristno za delavca, da zaradi tehničnega napredka sodeluje kot produktiven človek, ker s svojimi rokami resnično ustvarja modernizacijo tega sveta. Pogrešno bi bilo za ves državni stroj, če bi se ta močno uveljavljena sila pri odločanju važnih vprašanj pustila ob strani in bi delavec-človek ostal liki srednjeveški suženj, odvisen kot ubogi Lazar od drobtin z bogatinove mize. Doba gospodarskega napredka zahteva od delavca mnogo tehničnega znanja, brez katerega bi bila produkcija dobrin zmanjšana. Zaradi tega predstavlja sleherni delavec nujno potrebno sestavno enoto podjetja. Krivično je tedaj, da se na odgovornih mestih tako malo upošteva in čisto malomarno presoja gmoten gospodarski pa tudi kulturni stalež delavca kot ustvarjajoče sile.

Da se ta nedostatek polagoma odpravi ali bolje rečeno ublaži, je potrebna delavstvu še splošna izobrazba, prava duševna hrana, ki človeka res prenaša v človeka. Ali se tedaj ne more v družbo zanesti čut enakopravnosti? S silo brez razuma ne gre nič in brez pravega znanja v kakršni koli stroki nihče več ne more slediti vedno napredujoči tehniki. Poleg tega mora biti vsak delavec dobro poučen o vseh dolžnostih in pravicah, ki mu jih dostikrat javnost zaradi delavčeve brezbriznosti, kulturne pomanjkljivosti ali celo duševne omejenosti tolikokrat krši. Velik del te krivde nosimo sami.

Ko to ugotavljamo, je treba najti izhod, da dobi delavec malo več čtiva in bi obenem tudi želeli, da bi to čtivo padlo na rodovitna tla. Nevarno je za doraščajočo delavsko mladež, ko se često izvablja za najrazličnejše druge organizacije, kjer se jo zastruplja, ali pa stanovsko in strokovno toliko omeji,

poleg denarne kazni z zaporom do dveh mesecev. Kazen izreka kr. banska uprava (Inspekcija dela).

Denarne kazni se izrekajo v korist fonda za zaščito delavskih in nameščenskih zaupnikov pri Delavski zbornici.

ZAŠČITA ZAUPNIKOV

Delovanje zaupnikov je z zakonom zaščiteno, pod nadzorstvom pristojne Inspekcije dela in predpisano s Poslovnikom o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov, katerega je ministrstvo socialne politike predpisalo na podlagi §-a 116. Zakona o zaščiti delavcev (ZR. Br. 890 IV z dne 23. decembra 1927, objavljeno v 296 številki »Službenih novin« z dne 29. decembra 1940).

Delodajalci ne smejo odpuščati in preganjati delavskih in nameščenskih zaupnikov zaradi vršenja njih dolžnosti po odredbah Zakona o zaščiti delavcev in Navodil za volitve in Pravilnika o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov.

Opozarjajo se vsi volilni odbori, da so dolžni v smislu čl. 34 »Navodil« dostaviti kr. banski upravi in Delavski zbornici ves volilni material in zaključne zapisnike o izvedenih volitvah.

NAVODILA ZA VOLITVE

Vsa navodila za volitve in delovanje zaupnikov, kakor tudi vse tiskovine: glasovnice, volilne kuverte in ostali volilni material, potreben pri volilnem postopku, kakor tudi material, katerega bi rabili zaupniki za časa njihovega poslovanja, dobe brezplačno pri Delavski zbornici.

Člani NSZ pa dobe vse informacije tudi pri podružnicah NSZ in pri centrali NSZ v Ljubljani, kamor se naj tudi prvenstveno obračajo.

da postane za svoje socialno stanje popolnoma brezbrizna. Potrebno je za odrasle, zavedne in nezavedne narodne delavce, da podružnice NSZ preko zime organizirajo strokovne tečaje, v katerih naj bi se delavstvo podrobno seznanilo s svojo stroko o vseh socialnih potrebah pravicah, zavarovanju, o socialni zakonodaji, o naši kulturi; seznanilo naj bi se z našimi dobrimi knjigami, spoznalo naj bi prelepe slovenske pesmi, umetnost in znanost; važno je tudi vprašanje domače higiene. Vsak tak tečaj naj bi vseboval toliko predavanj, kolikor jih je za dotični kraj potrebnih. Najvažnejše je pač poglavje o naši socialni zakonodaji. Važna je tudi ugotovitev moralnega ponašanja članstva pri izvajanju socialne zakonodaje. Za zaključek tečaja ne bi smeli pogrešati kratke igre, nakar naj bi se vršil kratek izlet, ki bi pokazal moralen uspeh našega dela.

Tovariši, priredite preko zime tečaje. Poučujte mlajše, da se jim ne boste čudili tedaj, ko boste starejši onemogli. V mladini je naše upanje in rešitev, katere si mi vsi želimo. Samo delo in delo nas reši propada. S tem geslom naj stopa trdno v bodočnost sleherni narodni strokovničar, inteli-genca pa je dolžna, da nas na tej poti podpira, kar je naš pokret važen in koristen za narod in državo.

Nov sistem kolektivnih pogodb

Ban hrvatski je tudi za svoje področje predpisal uredbo o minimalnih plačah in o sklopanju kolektivnih pogodb. Pri tej priliki so hrvatske delavske organizacije zahtevale, da se sistem kolektivnih pogodb postavi na nove temelje. Dosedaj je bila kolektivna pogodba dvostranski pravni akt med podjetjem in delavsko organizacijo. Odslej naj bi dobile kolektivne pogodbe javno-pravni značaj in da se prisilno predpišejo za vsa podjetja na Hrvatskem.

Politični pregled

Te dni je bil v Beogradu na obisku madžarski zunanji minister grof Csaky in se razgovarjal z našim zunanjim ministrom dr. Cincar-Markovićem. O teh razgovorih je bilo izdano uradno poročilo, ki pravi med drugim: Za časa bivanja madžarskega zunanjega ministra 11. in 12. t. m. v Beogradu sta imela grof Csaky in jugoslovanski zunanji minister dr. Cincar-Marković v prijateljskem in pristranem ozračju razgovore o odnošajih med Madžarsko in Jugoslavijo. Izmenjala sta tudi misli o vprašanjih mednarodnega položaja v tem delu Evrope. Pri tej priliki sta podpisala

pogodbo o večnem prijateljstvu med Jugoslavijo in Madžarsko.

V uvodnem članku so v pogodbi poudarjeni odnošaji dobrega sosedstva, iskrenega spoštovanja in vzajemnega zaupanja. Podčrtana je želja, da se tem odnošajem da traina osnova, in izraženo je prepričanje, da bo uveljavitev medsebojnih vezi na političnem, gospodarskem in prosvetnem področju služila koristim sosednjih držav. K tej pogodbi sta oba zunanja ministra podala izjavi, ki naglašata pomen t. epogodbe kot prispevek k politiki mira.

Sofijski »Mir« je te dni objavil članek, posvečen madžarskemu obisku v Beogradu. V članku

se med drugim dotika tudi jugoslovensko-bolgarskih odnošajev.

List opozarja najprej na svojo vest iz Budimpešte, po kateri pripisujejo Madžari izredno velik pomen pogodbi večnega prijateljstva med Jugoslavijo in Bolgarijo, ki je sicer po svojem besedilu kratka, vendar postavlja odnošaje med obema državama na trdne osnove. »Mir« nato zaključuje svoj članek: »Ta pogodba pa ima še ta pomen, da se nobena izmed podpisnic pogodbe ni izjavila za kako določeno smer. Hkratu omogoča pogodba, kakor piše »Mir«, da se vsa pereča vprašanja, ki bi mogla nastati v odnošajih med obema državama, uredi na prijateljski način.«

Iz Vichyja, ki je sedež francoske vlade, javljajo, da je

poglavar francoske države maršal Pétain odstavil dozdajšnega zunanjega ministra Laval in postavil na njegovo mesto Flandina.

O tem dogodku se slišijo razna ugibanja. V Ameriki trdijo, da je Laval pripravljaval odstranitev Pétaina in sporazum z Nemčijo. Poročevalski urad svobodnega francoskega generala de Gaullea pa poroča o tem dogodku med drugim tole: »Laval se je ogreval za načrt, kako naj bi se francoska vlada preselila v zasedeno ozemlje, kjer bi prišla čisto pod nemški vpliv. Potem je nameraval izvesti Laval zaroto, sestaviti v Parizu novo vlado in skleniti dokončen mir z Nemčijo. Francija naj bi bila po teh vestih dobila v zvezi z Nemčijo prednost pred Italijo. Francoski notranji minister pa je po tej vesti odkril Lavalove načrte. Ko se je nedavno Laval vrnil iz Pariza, mu je bilo na seji vlade povedano, da vlada ve za njegovo zaroto. Maršal Pétain je bil o položaju že prej obveščen. Laval je priznal svojo krivdo in je bil aretiran. Ista vest pravi nadalje, da bi Nemčija na spremembo v francoski vladi pod drugimi okoliščinami morda nastopila s silo, da pa v zdajšnjem položaju to ne bi bilo za Nemčijo ugodno. Zato bo poskusila doseči sporazum s Flandinom. V nekem smislu so celo Nemci ugodno sprejeli Flandinovo imenovanje, ker so vedeli, da Laval ni imel nobene zaščite med narodom, medtem ko ima Flandin vendarle nekaj somišljenikov. Neka vest iz Berna pravi, da je Laval zdaj interniran v gradu Palvouaye in bo obtožen kot zarotnik, ki je hotel odstraniti zdajšnjo vlado. Ameriški listi pravijo o novem zunanjem ministru Flandinu, da je prijatelj Nemcev, vendar pa v prvi vrsti Francoz, ki ima več čuta časti kakor Laval.

Norveški zunanji minister Trygeve Lie, ki živi zdaj kot begunec v Londonu, je imel po radiu govor, v katerem se je dotaknil tudi načrta

za sklenitev nekakšne politične zveze med Norveško in Anglijo po končani vojni.

Ta zveza naj bi bila takega značaja, da bi na zunaj veljala Norveška skoro kakor sestavni del angleškega imperija. Angleško časopisje, zlasti »Times«, se ogreva za ta načrt. Rimski list »Giornale d'Italia« prinaša podrobnosti

o silah, s katerimi razpolaga angleški kot najmočnejši imperij sveta v boju proti Italiji.

List pravi, da je angleško poveljstvo vrglo v borbo v Zapadni puščavi 300.000 mož z vseh štirih vetrov svojega imperija in 800 oklopnih avtomobilov in tankov. To je največja kolonijska bitka v zgodovini. S tako močnimi sredstvi misli Anglija, da bo vrgla na kolena enega izmed narodov osi. Vojni dogodki prihodnjih dni bodo dokazali, izvajajo omenjeni list, da je bil ta račun napačen. Dalje odgovarja list nekemu ameriškem novinarju, ki že govori o koristih, katere bi Anglija mogla imeti iz sklenitve posebnega mira z Italijo. Italija stoji neomajno na svoji postojanki. List pravi na koncu: »Naj se zgodi karkoli, med Egiptom in Libijo se Angliji ne bo posrečilo rešiti se iz Sredozemskega morja in bo morala do končnega poraza prenašati udarce italijanskih akcij, ki bodo izčrpali angleške vire.«

Uradno poročajo iz Washingtona, da je angleška vlada zaprosila Zedinjene države za finančno podporo.

V zvezi z temi vestmi je angleško finančno odposlanstvo v Zedinjenih državah objavilo uradno pojasnilo, ki pravi med drugim, da se razprave o morebitni denarni pomoči ne vrše same zase, marveč v zvezi z vprašanjem plačila angleških naročil v Zedinjenih državah. Angleški vladi gre predvsem za to, da dobi primerno število ameriških dolarjev, s katerimi bo lahko plačala ladje, letala, municijo in podobno, kar namerava kupiti v Zedinjenih državah in kar nujno potrebuje za uspešno nadaljevanje vojne. Potrebo Anglije pa bodo tudi čedalje večje in angleška vlada bi želela, da bi lahko izrabila ameriške obilne dobave v čim večji meri. Zato ji bo neogibno potrebno, da si preskrbi čim večje množine ameriških dolarjev.

Po vesteh z uradnih angleških mest

bo ministrski predsednik Churchill javno sporočil angleške vojne smotre.

Churchill bo najbrž v javnem govoru naslovil poziv neposredno na nemški narod kakor je to storil med svetovno vojno ameriški predsednik Wilson. Baje misli Churchill predlagati za izvedbo načrtov, ki jih bo Anglija sestavila, tudi mednarodno nadzorstvo.

Kakor poroča Associated Press, je bilo v angleškem državnem zboru zunanjemu ministru Butlerju zastavljeno vprašanje,

ali je prizadevanje vlade za izboljšanje odnošajev med Anglijo in Sovjetsko zvezo zadni čas kaj napredovalo.

Butler je odgovoril, da bo uspešno doseči med Anglijo in Sovjetsko zvezo zadovoljiv sporazum.

Vojvoda Windsorski (bivši angleški kralj), ki se je mudil v Miamiu na Floridi, je nedavno z ameriškim mornariškim letalom obiskal Roosevelta. Po svoji vrnitvi je vojvoda sprejel novinarje ter jim je sporočil, da sta se z Rooseveltom posvetovala

glede novih ameriških mornariških oporišč, ki jih je Anglija odstopila Zedinjenim državam v svojih kolonijah v Karibijskem morju.

Razgovori so se nanašali tudi na gospodarska vprašanja otkov, na katerih bodo ustanovljena ameriška oporišča in na sodelovanje med Anglijo in Zedinjenimi državami za pospeševanje gospodarskega življenja na teh otokih.

Kakor je povzeti iz raznih časopisnih vesti, so Grki v Albaniji dalje napredovali. Že pretekli teden so zavzeli pristanišče Porto Palermo.

Kljub snegu in mrazu Grki dalje pritiskajo. Kakor pravijo vesti, so že blizu na tem, da

zavzamejo Tepeleni in Himaro. Italijani delajo ostre protinapade. Po grških uradnih podatkih so Grki na albanskem bojišču od začetka vojne do konca preteklega tedna ujeli 200 italijanskih oficirjev in 7000 vojakov. Med zaplenjenim italijanskim vojnim materialom je skupno 120 topov, 55 protitankovskih topov, mnogo tankov, 250 tovornih avtomobilov, 15.000 motociklov in navadnih koles ter več tisoč pušk. Zajete je bilo tudi mnogo vprežne živine.

Reuter poroča, da

so angleške čete pri ofenzivi v Zapadni puščavi v Egiptu zasedle Sidi Barani.

Angleži so ujeli veliko število italijanskih vojakov, med njimi tri generale. Pozneje so ujeli še dva generale. Angleška vojska je proti zapadu od Sidi Baranija napredovala dalje. Italijani se srdito branijo, a se morajo pred močnim angleškim pritiskom umikati. Število ujetnikov narašča. Kakor pravi zadnja Reuterjeva vest, je angleška vojska že zdaj zaplenila v Zapadni puščavi dvakrat več vojnega materiala, kakor ga je sama uporabila za izvedbo ofenzive. Angleško ofenozo podpira tudi angleško vojno brodovje. Posebno mnogo ujetnikov prihaja iz manjših italijanskih vojaških taborišč.

Zadne vesti iz Kaira javljajo,

da so Angleži na egiptskem bojišču dalje napredovali in zavzeli Solum in utrdbo Capuzzo.

Že nekaj dni so se vršili boji v Zapadni puščavi in delno že tudi na libijskih tleh. Angleške čete so prišle pred Bardijo z namenom, da najprej odrežejo od zaledja Solum in Capuzzo, ki stojita tik meje. Obenem sta vojna mornarica in letalstvo izvedla silovite napade na Bardijo, ki je služila Italijanom kot glavno oporišče v bojih zadnjih dni v Zapadni puščavi. Ker so bile zveze Soluma in Capuzzo z zaledjem tako prekinjene, niso mogli Italijani po Reuterjevi vesti obema postojankama več poslati pravočasno pomoči. Italijansko vojsko je oviralo tudi dejstvo, da je bilo že v bojih v Egiptu uničeno ali zaplenjeno zelo mnogo italijanskih tovornih avtomobilov in je vojski manjkalo prevoznih sredstev. Obe italijanski postojanki pa nista padli brez odpora. Zlasti pred Solumom je prišlo do odprtih bojev. Tu so Italijani branili prelaz Halfaye, ki leži južnovzhodno od Soluma. Angleži so morali prelaz zavzeti v bajonetnem napadu na utrjeno italijansko taborišče na vrhu prelaza. Nekatera poročila pravijo, da je bil ves italijanski oddelek, ki je branil to postojanko, uničen. Poročila, ki prihajajo iz turških virov, javljajo, da skuša zdaj angleška vojska izvesti tudi še obkolitev Bardija, ki je 16 km od egiptovske meje na libijskem ozemlju. Skupno število italijanskih ujetnikov se ceni po isti vesti na 30.000.

Angleško letalsko ministrstvo javlja: V noči na torek so

angleški bombniki izvedli dolg in močan napad na Mannheim.

Napad se je začel ob 20. in je trajal do jutra. Mnoge važne zgradbe so bile napadene, med njimi elektrarne, železniške naprave, renska luka, tvornice in drugo. Povzročeni so bili mnogi požari. Ta napad je bil že 29. bombni napad angleških letal na Mannheim. Angleško letalsko ministrstvo objavlja tudi nekaj podrobnosti

o napadu angleških bombnikov na Berlin

v noči na ponedeljek. Prvi napad se je začel nekaj minut pred 21. Vreme na poletje je bilo najprej jasno, nad Berlinom pa so ležali gosti oblaki. Nekatera letala so kljub temu našla odrejene cilje, druga pa so morala vreči bombe na cilje, ki so prihajali šele v drugi vrsti v pošteve za napad. Druga serija napadov se je pričela ob 3. zjutraj in je trajala več ur. Vreme je bilo tedaj boljše. Angleški bombniki so napadli elektrarne, železniške postaje in tovarne postaje. V neki elektrarni sta nastala dva velika požara. Isto noč so angleška letala bombardirala Frankfurt ob Meni. Bombardirane so bile železniške naprave, dokli, shrambe za žito in drugo.

Nemški bombniki pa so v noči na torek predvsem bombardirali znova Liverpool.

Napad je trajal nad eno uro. Nemška letala so odvrkla na pristaniške naprave večje številke rušilnih in zažigalnih bomb. Razen Liverpoola je bilo bombardirano v isti noči še neko drugo angleško industrijsko mesto. Zadnje dni je bil v manjšem obsegu bombardiran tudi London. Na obeh straneh terja bombardiranje zmerom tudi precejšnje človeške žrtve.

Iz Singapura poročajo, da

se na meji Sijama in francoske Indokine stalno nadaljujejo sovražnosti.

Nedavno so večje skupine siamskih letal bombardirale mesti Bantard in Banapae v Francoski Indokini. Siamsko obmejno vojno poveljstvo je o teh zračnih napadih izdalo sporočilo, v katerem pravi, da je bil napad izvršen kot povračilo za neprestane napade francoskih letal nad siamskim ozemljem. Sporočilo nadalje zatrjuje, da se bodo zračni napadi s siamske strani ponavljali vse do tlej, dokler francosko letalstvo ne bo prenehalo s svojimi zračnimi napadi. Posebno značilen pa je v tem siamskem sporočilu zaključni odstavek, ki pravi, da je siamska vlada še zmerom pripravljena pričeti s francoskimi oblastmi v Indokini pogajanja za dokončno rešitev obmejnih sporov in določitev bodoče mejne črte, kakor je bilo to v načelu določeno že oktobra. Sporočilo izraža željo, naj bi Indokina poslala v siamsko glavno mesto Bangkok svoje zastopnike, ki bi začeli ta pogajanja.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali: v Mariboru na sejmu: debeli voli po 8.50 do 9.75, poldebili po 7.50 do 8, plemenski po 8 do 10, biki za klanje po 6.50 do 8, klavne krave debele po 7 do 8, plemenske po 7.50 do 9, krave za klobase po 4.75 do 6.50, mlazne krave po 7 do 9, breje po 7 do 8.50, mlada živina po 7 do 9, teleta po 9 do 12 din; v Kranju na sejmu: voli in telice I. po 9.50, II. po 8.50, III. po 7.25, krave I. po 8.25, II. po 7.25, III. po 5.75, teleta I. po 13, II. po 12 din; v Celju: voli I. po 9, II. po 8.50, III. po 7.50 do 8, telice I. po 8.50, II. po 8, III. po 7.50 do 8, krave I. po 7, II. po 5 do 6, III. po 4 do 5, teleta I. po 11, II. po 10 din; v Ljubljani: voli in telice I. po 9 do

9.50, II. po 8.50 do 9, III. po 8 do 8.50, krave I. po 7.50 do 8, II. po 6 do 7, III. po 5 do 6, teleta I. po 9 do 10, II. po 9 din; v Novem mestu: voli I. po 8.50 do 9, II. po 8, III. po 7 do 8, telice I. po 8.50, II. po 7 do 8, III. po 7, krave II. po 7 do 7.50, III. po 6 do 7, teleta I. po 9, II. po 8 do 9 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Kranju: špeharji po 15 do 16, pršutarji po 14 do 15, v Novem mestu: špeharji po 13 do 15, pršutarji po 10 do 13, v Celju: špeharji po 15 do 16, pršutarji po 13 do 14, v Ljubljani: sremški špeharji po 17.75 do 18.50, pršutarji po 13 do 14 din.

KRMA. V Kranju: lucerna 125 do 150, seno 125 do 150, slama 75, v Novem mestu: lucerna 150, seno 90 do 105, slama 60, v Celju: lucerna 140, seno 110 do 115, slama 60, v Ljubljani: seno 100 do 130, slama 60 din za 100 kg.

KROMPIR. V Kranju 175 do 200, v Novem mestu 175 do 200, v Celju 200, v Ljubljani 150 do 200 din za 100 kg.

FIŽOL. V Kranju 600 do 900, v Novem mestu 500 do 800, v Celju 600 do 700, v Ljubljani 600 do 800 din za 100 kg.

SIROVO MASLO. V Kranju 48 do 52, v Novem mestu 40, v Celju 40 do 56, v Ljubljani 36 do 44 (čajno 46 do 54) din za kg.

JAJCA. V Kranju 2, v Novem mestu 1.75, v Celju 1.75 do 2, v Ljubljani 1.75 do 2 din za kos.

TRDA DRVA. V Kranju 140 do 150, v Novem mestu 100 do 120, v Celju 112.50, v Ljubljani 155 do 170 din za kubični meter.

SIROVE KOŽE. V Kranju: goveje 23, telečje 26, svinjske 14 do 15, v Novem mestu: goveje 25, telečje 28, svinjske 15, v Celju: goveje 28 do 30, telečje 28 do 32, svinjske 8 do 10, v Ljubljani: goveje 26 do 30, telečje 28, svinjske 6 do 12 din za kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana 68 do 72, oprana 82, v Novem mestu: neoprana 45, oprana 50 din za kg.

MLEKO. V Kranju 2.50 do 3, v Novem mestu 2 do 2.50, v Celju 2.50 do 3, v Ljubljani 2.50 do 3 din za liter.

ZABELA. V Kranju: slanina 24 do 26, svinjska mast 26 do 28, v Novem mestu: slanina 25, svinjska mast 28, v Celju: slanina 24 do 25, svinjska mast 29, v Ljubljani: slanina 25 do 26, svinjska mast 28 din za kilogram.

VINO. Pri vinogradnikih se je dobilo v novomeškem okolišu navadno mešano vino po 6 do 8, finejše sortirano pa po 9 do 11 din za liter.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah 17. t. m. (prve številke službeni tečaj, drugi v oklepajih tečaj na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 174.57 do 178.77 (za 215.90 do 219.10) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 10.29 do 10.39 (za 12.71 do 12.81) din;

Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 456.50 do 457 din.

SEJMI

Sejmi

23. decembra: Rakek;

27. decembra: Vitanje, Radeče, Vrhnika;

28. decembra: Dob pri Domžalah.

Drobne vesti

= Novi predpisi o mletju pšenice in o pšenično-turščičnem kruhu: Dne 11. t. m. je bila objavljena v »Službenih novinah« nova uredba o mletju in kruhu. Po tej uredbi meljejo od 15. t. m. vsi mlinci v državi pšenico tako, da iz 100 kg pšenice (s hektolitrsko težo 76 kg) dobijo 85 kg enotne presejane moke. Za mletje te enotne moke se mora uporabljati pšenica, ki je za mletje pravilno pripravljena. Če je hektolitrska teža pšenice manjša kakor 76 kg, bo mlin izmlel za vsak kilogram hektolitrske teže pod 76 kg za pol kilograma enotne moke manj. Če pa je hektolitrska teža večja, potem bo mlin za vsak kilogram hektolitrske teže preko 76 kg izmlel pol kilograma enotne moke več, vendar more izmlel iz 100 kg pšenice največ 87 kg enotne moke. Vsak začeti kilogram hektolitrske teže se računa kot cel kilogram. Izjemno od teh predpisov se sme pri mletju na merico izmlel prosti nepresejana moka. Bela moka se sme mleti samo na račun države, odnosno banovine Hrvatske v mlinih, ki jih določijo ministri za trgovino in industrijo, odnosno ban banovine Hrvatske. Mletje bele moke pa se vrši v teh mlinih pod stalnim nadzorstvom komisarijev. Za izdelovanje kruha za prodajo se sme rabiti samo enotna pšenična moka. Pri peki kruha se mora uporabiti 70 odstotkov enotne pšenične moke in 30 odstotkov presejane turščične moke. Enotna pšenična moka se lahko nadomesti do polovice z rženo moko, turščična moka pa se lahko nadomesti do polovice z rženo moko, turščična moka pa se lahko nadomesti do dveh tretjin s krumpirjevo moko. Od 1. januarja se bo smel stavljati v promet samo kruh, izdelan po teh predpisih. Iz-

F. Gobey:

23

Umor na plesu

Na koncu četvorke je dejal spet Gaston:

»Torej jutri bo Berta prosta. Vrnila se bo domov...«

»Želela sem, da bi se preselila k meni,« je odvrnila gospa Cambryjeva, »toda vaš stric se je temu odločno upiral. Obiskovala bom Berto vsak dan in ji svetovala, naj tudi vas sprejme.«

»Bog ve, ali bo ona to hotela?«

»Zakaj pa ne? Vsaj vpričo mene.«

»Ali vam je stric kaj rekel, da bo pod stalnim policijskim nadzorstvom?«

»Da, rekel je to, toda vse to naju ne bo nič oviralo. Berta bo samo toliko odhajala od doma, da bo obiskovala svojo sestro. Jaz bom pa skušala od nje zvedeti, kje je bila v tisti usodni noči, ker je to za vašega strica najtemnejša točka. O tem je molčala, najbrž zato, da bi prikrila kakšno skrivnost, ki ni samo njena. Če se mi bo zaupala, bom morda našla kakšno pot, da povem sodniku toliko, kolikor je nujno, da neha sumničati Berto, da pa zaradi tega vendar ne bo nihče drug trpel.«

»Bog naj vam vse to poplača, gospa! Samo vi jo lahko rešite in rešili jo boste.«

V tem je bilo četvorke konec. Plesalci so dovedli plesalke na njihove prostore. Ko se je lepa vdova poslavljala od Gastona, mu je rekla:

»Jutri vam bom pisala, da boste vedeli, kdaj lahko pridete gospodično Berto obiskat. Nocoj se ne bova več videla, ker bom kmalu odšla.«

Gaston se je ves srečen poslovil od nje, potem pa je šel v dvoranco, odkoder se je videlo po vsem velikem plesišču.

Sluge so začeli deliti okrepčila in pijačo. Potem so se začele priprave za kotiljonski ples. Gaston je opazil, da je markiza odbrala Preborda za plesnega mojstra, Nointela pa za svojega plesalca.

»Kaj, vraga, zdaj on namerava?« je pomislil Gaston. »Kaj je mislil s svojim mojstrskim udarcem, ki mi je o njem govoril? Kako misli premagati markizo Barancosovo? Pri kateri kotiljonski sliki bo udaril s svojim orožjem?«

To pa ni bilo tako lahko uganiti, ker je imel kotiljonski ples dosti raznih slik in razen tega je imela dvojica plesalcev, ki ga je vodila, pravico, da je lahko razpored menjala, kakor ga je hotela.

Markiza je bila zelo razigrana in je neprestano dražila Nointela.

»Povejte mi, gospod stotnik,« je rekla Nointelu, »zakaj ima Prebordova plesalka pavovo perje na obleki? Tista miss Smithsonova.«

»Menda je vedela, da bo plesal Brebord z njo. Lepe oči ima ta Američanka.«

»In pet milijonov tudi. Samo da bi vzela Preborda! Takrat bo siromak. Jaz bi se mu kar rada maščevala.«

»On bi vam bil samo hvaležen.«

»Menda je zelo na denar udarjen. Vidite, tudi za žensko časih ni dobro, če je bogata.«

»Če je grda... Če je pa lepa kakor vi...«

»Tudi lepa ženska je v tem primeru nesrečna, ker ne ve, ali ljubi moški njo ali pa njen denar. Grda ženska to takoj odkrije.«

»Torej bi bili vi radi siromašni?«

»Če bi vedela, da bom ljubljena. Ali veste, o čem sem sanjalarila?«

V tem trenutku je prišel Prebord po markizo za prvo sliko. Kot kraljici plesa je bila ta slika dodeljena njej.

Potem so sledile še druge slike in med njimi se je markiza pogovarjala z Nointelom.

»Ali mi verjamete, da znam odkrivati misli?«

»Če bi uganili moje, bi mi takoj pokazali vrata.«

»Ali me sovražite, stotnik?«

»V dnu mojega srca je čuvstvo, ki je živo nasprotje sovražstva.«

»Jaz oproščam vse, samo ravnodušnosti ne.«

»Tudi jaz,« je dejal Nointel in se zazrl v markizine črne oči.

»Gledate me, kakor bi bili zaljubljeni.«

»Kaj naj storim, da vam to dokažem?«

»Ali se tega ne morete sami domisliti?« je odvrnila markiza in se nasmešnila. »Kdo pa je tistile svetlolasi mladenič?«

»To je Lolif, ki so ga zadnje dni omenjali vsi pariški listi.«

»Pri kakšni priložnosti?«

»Pri plesu v operi.«

»Kako pa je on s tem plesom v zvezi?«

»Prvi je odkril mrtvo Julijo Orcivalovo.« Gospa Barancosova je prebledela.

»Da, da, spominjam se. Kaj pa opazujete mojo pahljačo? Prisegam vam, da ni z Japonskega.«

»Ali se tudi te malenkosti še spominjate?«

jemno smejo obča upravna oblastva prve stopnje dovoliti, da se peče kruh iz bele moke v določenih količinah za potrebe bolnikov in bolnišnic. Kruh s predpisanim dodatkom turšice, odnosno krompirjeve moke se lahko prodaja isti dan, ko je spečen. Za pregreške proti tem predpisom so določene precej stroge kazni.

Dopisi

IVANJKOVCI. Gledališka družina tukajšne sokolske čete pripravlja igro »Deseti brate«, ki jo namerava uprizoriti na Štefanovo 26. t. m. v tukajšni dvorani. Pridite! — Letošni praznik zedinjenja sta tukajšna sokolska in gasilska četa skupno prav lepo proslavili. Zjutraj sta se koporativno udeležili sv. maše v svetinjski župni cerkvi. Popoldne ob 15. uri so se zbrali pripadniki obeh čet, orožništvo, javni nameščenci in mnogo drugega občinstva v tukajšni lepo okrašeni dvorani pred podobo Nj. Vel. kralja Petra II. Na sporedu so bili govori, deklamacije, recitacije in pevske točke. Prečitana sta bila tudi razgleda Zveze Sokolov kraljevine Jugoslavije in gasilske zajednice. Spored je trajal nad eno uro in se je končal z državno himno. Vsem sodelujočim najlepše priznanje!

MAJA NEDELJA. Sokolska četa uprizori na Štefanovo 26. t. m. ob pol 16. (pol 4.) uri v svojem domu krasno pravljico igro s petjem in godbo »Kralj Matjaž«. Oglejte si igro od blizu in daleč! — Vodnikove knjige se dobijo pri poverjeniku. — Sokolska knjižnica in čitalnica posluje redno vsako nedeljo. Obiskujte knjižnico in čitalnico!

SV. JURJ OB ŠČAVNICI. Tudi naša sokolska četa je lepo proslavila državni in sokolski praznik 1. decembra. Ob tej priliki je br. starosta izročil vrsti moškega naraščaja diplomo, nekaterim članom pa diplome in vojaške medalje dobrih strelcev, ki so si jih pridobili na župnih strelskih tekmah. — Dne 6. t. m. popoldne smo priredili kakor doslej že v isto leto miklavževanje za sokolsko dečo. Sv. Miklavž je obdaril 54 sokolskih otrok. Poklonil je razen slaščic in šolskih potrebščin najpotrebnejšim nogavice in blago za srajce. Naša deca je zelo hvaležna sv. Miklavžu, da je ni pozabil v teh hudih časih.

ŽIGARSKI VRH PRI SEVNICI. Pri nas so este do našega neselja v tako slabem

»Kako se je ne bil Kaj pa je s tisto siroto, ki so jo zaprli?«

»Pravijo, da jo bodo zaradi pomanjkanja dokazov izpustili.«

»To me veseli. Dogodek je zakrit s skrivnostjo, ki je morda nihče ne bo nikoli razvozlal.«

»Francoski sodniki niso slabi! Gospod Roger Darcy vodi preiskavo.«

»Tako? Ali je morilki že na sledu? Pravi merilci, mislim.«

»V loži je bilo tisto noč več žensk.«

»Ali je to zanesljivo?«

»Zanesljivo. In našel bo pravo. Videli boste!«

»Če je kakšna ženska prizadeta, je iz bolj-ših krogov. Preproste ženske ne ubijajo.«

Kotiljon je zdaj prišel do točke, ko dajejo dame svojim plesalcem smešne krinke. Prebort je moral trikrat plesati okoli dvorane z velikanskim nosom, ubogi Lolif pa se je prav tako dolgo potil v veliki oslovski glavi iz lepenke.

Potem je prišla plesna slika s klobukom. Najprej dajo pri tej sliki plesalke v velik klobuk kakšen svoj predmet, največkrat robček ali pahljačo. Potem vzame vsak plesalec po en predmet iz klobuka in pleše z njegovo lastnico.

Potem pride naslednja slika. Gospodje dajejo damam majhne spominčke brez posebne vrednosti. Toda markiza, ki je hotela pokazati, kako je bogata, je v ta namen nakupila cel kup prstanov, zapestnic, igel z dragim kamenjem in podobnega nakita.

Nointel je upal, da se mu bo pri tej sliki posrečila zvijača, ki jo je bil zasnoval. Ko je stopila markiza k svojemu oskrbniku, da bi se prepričala, ali so že vsi predmeti na

svojem prostoru, je Nointel vzel iz žepa dragoceni gumb, ki mu ga je bila zaupala gospa Majore.

Odločilni trenutek se je bližal.

Gospa Barancos je stopila med plesalke in dala Smithsonovi klobuk z darili. Američanka je nato podala klobuk plesalcem in vsak je vzel iz njega darilo za svojo plesalko. Ko se je markiza vrnila k Nointelu, se je sklonila k njemu in mu rekla:

»Kako tem ženskam žare oči! In vendar so vse bogate. Verjemite mi: če bi stresla po tleh vse dragulje, ki so v tem klobuku, bi se steple med seboj.«

»Vi bi bili zmožni napraviti tudi to šalo.«

»Morda.«

»Časih vam pridejo takšne misli, kakor bi bili kakšna cesarica iz rimskih dob.«

»To je zaradi tega, ker sem živela v deželi, kjer imajo še sužnje.«

»Saj jih vi še imate!«

»Morda vas? Prezirala bi vas, če bi bili moj suženj.«

»To pomeni, da bi me ljubili, če bi bil vaš gospodar.«

»To je res. Ne bi marala imeti za gospodarja človeka, ki ga ne bi ljubila. Čakajte, zdaj pridete pa vi kmalu na vrsto. Upam, da mi ne boste dali kakšnega darila, ki sem ga jaz namenila svojim gostom.«

»Seveda ne!«

»Toda brez dragulja jaz ne plešem.«

»Če vam bom dal dragulj, ki je moj, boste morali valček odplesati z menoj.«

»Ali nisem smešna?« je vzkliknila markiza in zardela.

»Ta predmet je zelo majhen. Najprej vam bom dal tisto, kar bom vzel iz klobuka. Vi

All ste storili vse, da obvarujete v bodoče Vašega otroka zobobola? Navadite ga pravočasno na redno čiščenje zob, zjutraj in zvečer, s Sargovim Kalodontom.

Sargov Kalodont prizanesljivo polira zobno sklenino in temeljito čisti zobe. Prepreči tvorbo zobne naslage, ki v poznejših letih navadno povzroča zobni kamen.

SARG
KALODONT proti zobnemu kamnu
Velika tuba je posebno ekonomična!

ob cesti. Mlada drevesca, ki jih ovirajo, pomandraj ali pa kar posekajo. Prizadeti.

O MRTVIH GOVORIMO LE DOBRO

A: »Kako, vi ste še vedno živi?«

B: Zakaj bi ne smel biti živ?«

A: No, včeraj sem govoril s človekom, ki je o vas pripovedoval le dobre reči.«

boste to vrnil v klobuk, da svojih gostov ne oškodujete. Potem vam bom dal...«

»Svoj spominček.«

»Da. Pa ga ni treba vzeti, če vam ne bo všeč. Toda valčku se ne odrečem.«

Medtem je krožil neizčrpni klobuk od rok do rok. Naposled ga je Američanka ponudila še stotniku. Vzel je iz klobuka dragulj in ga ponudil markizi, ta pa ga je med pleskanjem vsch navzočih izročila nekemu dekletu, ki je komaj zapustilo vzgojevališče. Stotnik je zaplesal z markizo in ji pokazal dragocen gumb, ki ga je držal v levi. Markiza ga je pogledala, nekoliko prebledela, vzela gumb in si ga naglo spustila v nedrje.

Tega ni opazil nihče. Kmalu potem je dala markiza znamenje, da je prišel čas večerje.

»Pustil sem, da me je premagala kakor otroka,« je pomislil stotnik. »Na vse sem računal, samo na to ne, da mi bo ta ženska gumb odnesla. Zdaj sem razorožen. Ubogi Darcy! Kaj naj mu rečem? Najbolje bo, če bom molčal. On tako ni vedel, v čem je bila prav za prav moja preizkušnja. Sicer pa še ni vse izgubljeno. Markiza me je povabila na lov v Normandijo. Tam bo še lepša prilžnost, da izvlečem iz nje, kar me zanima.«

Darcy je stopil k njemu in ga prijel pod roko. Stotnik mu je šepetil:

»Izmaknila se mi je.«

»To sem pričakoval,« je odvrnil Gaston.

»Ali mi nisi zaupal?«

»Sem. Toda ni se ti pač posrečilo.«

»To je samo trenuten neuspeh. Prosim te, ne obupaj.«

»Saj ne obupujem. Govoril sem z gospo Cambryjevo.«

»Ali ti je obljubila svojo pomoč?«

»Obljubila mi jo je.«

Novice

♦ **Umrila je teta Nj. Vis. kneginje Olge.** Iz Aten poročajo, da je umrla grška princesa Marija, hči pokojnega grškega kralja Jurija I. Pokojnica se je rodila l. 1876. in se je leta 1910. omožila z ruskim knezom Georgijem Mihajlovičem, ki je padel med revolucijo leta 1919. Leta 1922 se je princesa Marija poročila z grškim admiralom Periklom Joanidosom. Princesa Marija je živela drugače v Rimu, odkoder se je vrnila v Grčijo, ko se je začela vojna.

♦ **Admiral Wickerhauser je umrl.** Po daljšem bolehanju je umrl v Zemunu upokojeni admiral Viktor Wickerhauser, ki je bil po letih najstarejši pomorski oficir jugoslovenske mornarice in njen bivši poveljnik. Rodil se je v Zagrebu leta 1866. Že v gimnazijskih letih ga je vlekel k morju, zato je 1881. vstopil v pomorsko vojno akademijo na Reki, ki jo je dovršil z odličnim uspehom leta 1885. Preplul je mnogo morij. V svetovni vojni je bil sploščka načelnik občega vojnega oddelka pri mornariškem poveljstvu na Dunaju. Leta 1917. je bil povišan v kontradmira in postavljen za poveljnika rečnega brodogradstva. Vendar je bil še tisto leto upokojen zaradi nezaupljivosti nekaterih nasproti jugoslovenskim oficirjem. Takoj po prevratu se je Wickerhauser stavil na razpolago narodnemu svetu (veču) v Zagrebu. Kmalu nato je bil sprejet v vrste naših mornarskih oficirjev. Poklicali so ga v Beograd, kjer je prevzel službo načelnika mornariškega oddelka v ministertvu za vojsko in mornarico, kjer je pokazal svoje odlične sposobnosti. Leta 1929. je bil postavljen na čelo kraljevske mornarice. Dve leti nato je bil povišan v admira. Ko je leta 1932 imel za seboj 46 in pol leta službe, je prosil za upokoje. Zavoljo izredno lepega značaja je bil priljubljen v vsem oficirskem zboru. S svojim delom si je zagotovil časten spomin v naši narodni zgodovini.

♦ **25-letnica mučeniške smrti dušnega pastirja.** Pred 25 leti na dan 15. decembra leta 1915. je v Kačanaški Klisuri umrl mučeniške smrti škopski mitropolit Vičentije. V vasi Ušću v studeniškem srezu se je rodil 1853. kmečkim staršem sin Vasilije, ki je šel v samostan in tam doštudiral v duhovništvu. Ko je bilo s smrtjo mitropolita Sevastijana izpraznjeno mesto poglavarja škopske škofije, je srbska vlada določila Vičentija za

njegovega naslednika. Leta 1905. je bil Vičentije Krdžić izvoljen za mitropolita škopske škofije. Sodeloval je s prosvetnimi delavci in s srbskimi političnimi prvaki mnogo storil za osvobodjenje srbskega naroda izpod tuje jarma. Posebno na prosvetnem področju so bile njegove zasluge zelo velike. Usodno zanj pa je bilo l. 1915. Ko se je srbska vojska umikala proti Albaniji, se je preganemu narodu pridružil tudi mitropolit Vičentije. Prišel pa je samo do Prizrena. Videvši nepopisne težave, s katerimi se je moral boriti srbski narod, je sklenil, da ostane z njim v suženjstvu. Vedel je, da ga čaka najhujše, in junaško je govoril onim, ki so zapuščali rodna tla: Srečno potujte! Bog bo naklonil, da boste ostali zdravi in da se boste vrnili v svobodno Srbijo. Tedaj ne pozabite mene! Če vam ne bo predalec, pridite na moj grob in prižgite voščenko za pokoj moje duše! Ostal je, toda ne dolgo. Nekoliko dni pozneje se je izpolnilo njegovo prerokovanje. Priče, ki še žive, vedo povedati, da je bil 15. decembra še interniran v Uroševcu. Ponoči tega dne so njega in več drugih duhovnikov nekam odvedli. Nihče ni vedel ničesar natančnejšega, kaj se je z njimi zgodilo. Po Kosovem pa so se začele širiti govorice, da so mitropolita Vičentija odvedli v Kačaniško Klisuro, ga polili s petrolejem in zažgali. Veter, ki je tisto noč izredno močno pihal, je raznesel njegov pepel.

♦ **Šolske počitnice o božiču** bodo trajale na vseh šolah v državi od 22. decembra do 10. januarja, torej v celoti 20 dni.

♦ **Rodnost v Jugoslaviji.** Časopis »Socialni arhiv« objavlja podatke o številu rojstev v Jugoslaviji v razmerju s številom prebivalstva. Po teh podatkih, ki upoštevajo zadnja tri leta, je prišlo na 1000 prebivalcev v vrbaski banovini 48,8, v drinski 43,3, v vardarski 42,9, v primorski 36,5, v moravski 34,1, v zetski 33,6, v savski (zdaj banovini Hrvatski) 29,4, v dunavski 27,2 in v dravski 26,7 rojstev na leto. Slovenija je torej glede rodnosti najslabša, siromašna vrbaska banovina pa najboljša. Slabše od Slovenije je samo še upravno področje mesta Beograda, ki izkazuje na 1000 prebivalcev samo 19 rojstev na leto.

♦ **Delavci so odkrili nove plasti premoga v Zagorju.** Zagorska občina vrti kanalizacijo na banovinski cesti. Pri kopanju jarkov za polaganje cementnih cevi pa so delavci ob Mišelčičevem travniku naleteli na prav lepe premogovne plasti, ki drže proti zagorski cesti. Rudarji so pa tudi z velikim veseljem

prispeali po 680 m dolgem rovu, ki so ga izkopali v Podstrani, do premogovnih plasti, ležečih pod hribom Malovrhom in njegovi neposredni bližini. Bolj in bolj se utrjuje staro prepričanje, da bo Zagorje imelo za več stoletij dovolj premoga in s tem tudi zasluzka.

♦ **Preskrba Zagreba s kruhom.** Na nedavni seji zagrebskega mestnega odbora za prehrano prebivalstva je zagrebski župan Starčević poročal o svojih razgovorih z banom, kateremu je predložil podrobno poročilo o prehrani mestnega prebivalstva, posebno pa o njegovi preskrbi s kruhom. V svojem poročilu je župan naglasil, da so vse težave zdaj premagane. Izdani bodo strogi ukrepi proti pekom, ki jim je bilo razdeljeno 100 vagonov moke za kruh, a so iz njih napekli žemlje, tako da so lahko prodali po 20 din sleherni kilogram žemlj iz te moke. V primeru potrebe bo občina ustanovila lastne pekarnice ali pa se bo peka kruha uredila na vojaški način.

♦ **Mariborčani za obmejno mladino.** Tudi letos bodo domoljubna srca, ki imajo svoje žarišče v obeh mariborskih podružnicah Družbe sv. Cirila in Metoda, omogočila božično obdarovanje pomoči potrebne obmejne mladine. Noč in dan so bile na delu pridne roke, ki so pripravljale zbrano in nakupljeno blago za odpravo na razne obmejne postojanke. Dve sobi šole v Razlagovi ulici sta bili polni perila, pletenin, obleke, obutve, šolskih potrebščin in drugega. Vse blago, ki bo te dni razveselilo srca obmejne šolske mladine, je vredno 275.000 dinarjev. Od tega predstavljajo samo čevlji vrednost 180 tisoč dinarjev. Letošnjo božičnico naše dece ob meji so podprli z izdatnim prispevkom glavna uprava Družbe sv. Cirila in Metoda, potem razna domoljubna in človekoljubna združenja, industrijska in trgovinska podjetja in drugi. Vsem dobrotnikom najlepša hvala. Zahvala pa gre tudi neustrašnim zbirateljem in zbirateljicam, »Vesni« in mariborskim šolam, zlasti dekliškim meščanskim, katerih gojenke so neumorno pletle in sodelovale pri obsežnih pripravah.

♦ **Knjige Vodnikov družbe so letos povsod deležne pohvale in priznanja.** Starim in mladim, deželanom in meščanom, so prinesle obilo zabave in koristnih sodobnih nauk. Ker je njih naklada omejena, jih po novemu letu ne bo več dobili. Zato še enkrat opozarjamo ljubitelje zanimivega in koristnega štiva, naj pohite z naročilom, da ne bodo ostali brez letošnjega slovstvenega daru

»Imenitno! Jaz bom pa med tem še iskal in iskal.«

»Ali misliš, da je markiza kriva?«

»Tako nekako se mi zdi.«

»Resnico mi tajiš. Videl sem, kaj je bilo med vama, ko sta plesala.«

»Kaj si videl?«

»Prebledela je, ko si ji skrivaj nekaj dal. Ali je bilo kakšno ljubezensko pismo?«

»Vidim, da sumiš vame. Potrpi! To je bil šele začetek konca!«

XIII.

Dan po plesu pri markizi Barancosovi se je v odprti kočiji ob devetih dopoldne vozilo mlado dekle in vdihavalo z vsemi pljuči sveži zrak enega redkih lepih zimskih dni.

Bila je Berta Lesterelova. Še pred zoro jo je zbudila prednica v ječi in ji sporočila, da bo smela zapustiti jetnišnico. Berta bi se bila od veselja skoraj razjokala. Toda potem je še zvedela, da je izpuščena samo začasno in njeno veselje se je izpremenilo v trpek občutek zagrenjenosti. Poklicali so voz brez strehe, da bi ji detektiv, ki ji je bil določen, lahko sledil.

Ko je Berta med potjo premišljala o tem policijskem nadzorstvu, je sklenila, da bo prosila preiskovalnega sodnika, naj jo pošlje nazaj v zapor. Zato je vozniku velela, naj jo pelje v sodno palačo.

Detektiv, ki se je vozil za njo, se je zelo začudil, ko je videl, da je pred sodiščem izstopila. Tu pa ji je sluga povedal, da gospoda Darcyja ni v pisarni in da ga sploh ves dan ne bo.

Tedaj je sklenila, da se odpelje k svoji zaščitnici, gospej Cambryjevi, in jo poprosi, naj ona sporoči njeno željo sodniku.

Detektiv ji je tudi tja sledil.

Ko se je ustavila pred hišo gospe Cambryjeve, je sluga povedal, da je gospa že zgodaj zjutraj odšla od doma. Da je bila črno oblečena in da je najbrž šla h kakšni zadušnici. Dodal je, da se bo gospa vsekakor vrnila do kosila. Berta je odvrnila, da se bo čez dobro uro vrnila in je naročila vozniku, naj jo odpelje v Bulonski gozd, ki je bil nedaleč od tam. Hkrati pa ga je tudi prosila, naj je ne vozi po preveč obljubljenih ulicah, ampak tam, kjer je malo ljudi.

Detektiv ji je seveda tudi tu sledil in se je izpraševal, kako se bo ta izlet končal.

Potem si je Berta zaželela, da bi se malo izprehodila. Velela je vozniku, naj obstane. Tedaj je začela iz daljave konjski topot.

»Peljite dalje!« je ukazala vozniku.

Toda še preden je mogel voznik pognati, se je pokazal pred njo Gaston Darcy, ves blede od veselja in ganjenosti.

»Vi tu?« je vzkliknil in obstal ob vozu.

»Nisem mogla računati s tem, da vas bom videla tu,« mu je dejala s pridruženim glasom.

»Naposled vas vidim. Torej ste zdaj prosti!«

»Prosta! Poglejte!« in pokazala mu je detektiva, ki ji je sledil.

»Čemu sledite ta voz?« je Gaston ostro vprašal spremljevalca.

»Ker mi je tako naročeno. Sicer pa to vas nič ne briga.«

»Gospod,« je rekla Gastonu, ki je pokazal detektivu hrbet, »prosim vas, poiščite svojega strica in prosite ga, naj me pošlje nazaj v zapor.«

»Kaj!« je vzkliknil Gaston. »Vi hočete?«

»Bojče je v zaporu kakor v takšni svobodi.«

Bila sem v sodni palači, pa gospoda Darcyja nisem našla. Potem sem se peljala h gospej Cambryjevi in tudi nje ni bilo... Zato sem mislila, da je najbolje, če se malo peljem na izprehod, dokler se ona ne vrne.

»Ali nič ne mislite na tiste, ki vas ljubijo?«

»Mene lahko samo pomiljujejo ljudje. Ljubiti me ne more nihče.«

»Dobro veste, da sem vas ljubil, in moji občutki do vas se še niso izpremenili. Samo besede recite, da hočete postati moja žena. Ne zamerite mi, da govorim tako pred detektivom in pred vašim voznikom... Rad bi, da bi me ves svet čul... To vam bom tudi ponovil pred gospo Cambryjevo, ki se z mojo odločitvijo strinja.«

»Gospa Cambryjeva. To ni mogoče. Tega ona ne more želeli.«

»Ona želi, da postane njena nečakinja.«

»Njena nečakinja?«

»Da, ona bo vzela mojega strica, toda ne prej, dokler vas ne izpusti in ne neha zasledovati. To mu je že rekla.«

Berta je zajokala.

»In vi, gospodična, bi se radi vrnili v zapor v trenutku, ko prevzema veselje moje srce! Ti ljudje niso razumeli stricovih navodil... On ni zahteval nadzorstva. To se bo še danes izpremenilo.«

»Če bi mogla to upati?«

»Obljubljam vam. Snoči sva o tem govorila.«

»Jaz še drugače ne bi vrnila v svoje stanovanje.«

»Morate se vrniti, ker vas bo gospa Cambryjeva obiskala.«

»Kako? Ali vam je mar to sama rekla?«

(Dalje)

te naše zaslužne ljudske knjižne matice. Vodnikove knjige (Pratiko 1941., povesti »Pod špiči« in »Rožno devico« in poljudno-strokovno knjigo »O rastlinski, ljudski in živalski prehrani«) naročite za 20 dinarjev lahko pri krajevnih poverjenikih, v Ljubljani v družbini pisarni, Knafljeva ulica 5. V Mariboru v knjigarni Tiskovne zadruge, Cankarjeva ulica 1 in v Celju pri upravi »Jutra«. Ko bo izdaja razprodana, bo vse povpraševanje zaman! Zato brž v krog Vodnikovcev!

* **Zužemberk je dobil elektriko.** Te dni je prvič zagorela prepotrebna električna luč v Zužemberku in sosednem Šmihelu. Slovesnost prižiga je bila prav lepa. Udeležili so se je tudi ban g. dr. Natlačen in drugi zastopniki javnosti. Elektriko dobe tudi ostale vasi žužemberške občine.

* **Hrvatski frankovci in nacionalizem.** Splitski »Narodni list« prinaša uvodnik o hrvatskih nacionalistih, kjer obravnava vprašanje hrvatskih frankovcev. List navaja namen pravega nacionalizma, ki je v popolni narodni neodvisnosti in v prepričanju, da more narod živeti z lastnimi silami brez pokroviteljstva in brez tujih svetovalcev. Nazori frankovcev pa so temu namenu docela nasprotni in pristavljajo svoj lonček k tujem ognjišču. Sicer pa, izvaja ilst, če kdo hoče in že mora biti hlapec, naj bo! Toda tega svojega hotenja naj ne imenuje nacionalizem, ker je to protislovje in zanikanje nacionalizma. Frankovci so skupina, ki žari od sovraštva in hlepi po hlapčevstvu. Teh ljudi ni niti sram, da se javno vojskujejo zoper večino v svojem hrvatskem narodu s petardami in letaki. Njihovo sovraštvo in hlapčevstvo je prišlo do polnega izraza 1. decembra v Zagrebu in Splitu. V Splitu so demonstrirali proti vencem na spominski plošči tistih, ki so padli v boju proti avstro-ogrske-mu hlapčevstvu, v Zagrebu pa so nastavliali petarde na javnih krajih mesta na naslove, ki mnogo pomenijo v zdajšnjem političnem življenju banovine Hrvatske. Hudo nam je,

da te in take trpi v svojih vrstah Hrvatska seljaška stranka na svojem skrajnem levem krilu.

* **Ne hodite okoli vojaških naprav.** Pisali smo že, da je ministrstvo za vojsko in mornarico objavilo več primerov, ko so se nepoklicane osebe podnevi ali celo ponoči približale vojaškim skladiščem in drugim poslopjem ali pa so šle po nedovoljeni poti. Zagrebško mestno županstvo je zavoljo tega objavilo obširno opozorilo. Ker nič ne škoduje, če se dober nasvet dvakrat pove, povzamamo: Stražarji vojaških zgradb morajo po zakonu ustaviti vsakega sumljivca in morajo streljati, ako se sumljivci na njihov poziv ne ustavi. Stražar pa se lahko tudi takoj posluži orožja, preden neznanca pokliče, če se mu zdi sumljiv. To se lahko zgodi zlasti v današnjih razmerah, ko mora biti pozornost potrjena in mora biti dostop k vojaškim državnim zgradbam prepreden. Nevedni ljudje se na stražarjev poziv ne ustavijo in se ne vrnejo, temveč se vzprotijo in se skušajo prepirati. Tudi v takem primeru ima stražar pravico rabiti orožje. Občinstvo se torej opozarja, da se mora vsakdo brezpogojno pokoriti pozivu in nalogam stražarjev, ki varujejo vojaške naprave.

* **Sneg in mraz po vsej Jugoslaviji.** Po gosti megli, ki je pred dnevi pokrivala večji del Jugoslavije, je pretekli teden tudi izven Slovenije marsikod močno snežilo. Posebno mnogo ga je padlo v Gorsjem Kotaru in v Liki. Pa tudi v Hrvatskem Zagorju ga je marsikje do 40 cm. S snegom je skoro povsod nastopil tudi izredno hud mraz.

* **Sita gospoda izziva.** »Hrvatski dnevnik« posveča poseben članek zlikovcem, ki trosijo po Zagrebu razne protidržavne in protihrvatske letake ter mečjo od časa do časa po zagrebških ulicah petarde. List obtožuje za to delovanje razne zagrebške gospode in dame, ki se sprehajajo po Zagrebu v krznenih plaščih in se vozijo z avtomobili. Med drugim piše: »Imeli smo priložnost opazovati

to gospodo, ko je demonstrirala po Trešnjevki proti ljudskemu kruhu. Videli smo med njo tudi človeka, ki je dobavljal moko za ta kruh. Nedavno je aretirala zagrebška policija mlado dijakinjo, ki je s čopičem mazala po stenah hiš razne napise. Dijakinja je hčerka zelo bogatega očeta in se vozi na predavanja na vseučilišče z avtomobilom. Člani Hrvatske meščanske zaštite pa so prijeli nedavno dva mladeniča, ki sta v potu svojega obraza packala po stenah napise »ŽAP« (Živel Ante Pavelić). Izkazalo se je, da sta bila oba mladeniča brezposelna delavca, ki ju je najel za nekaj dinarjev ugledni zagrebški gospod, da ponoči slikata napise po zagrebških stenah. Policija je prijela pri sličnem poslu dolgo vrsto mladoletnih dečkov in celo nekaj pocesnic, ki so se udeležile s slikanjem napisov.« »Hrvatski dnevnik« zahteva od policije, naj poišče prave povzročitelje pisanja po zagrebških stenah, da bodo hrvatski narod in zlasti Zagrebčani videli, kaka gospoda mu pripravlja »svobodno Hrvatsko in socialno pravičnost.« Gotovo je, da bo pri tem našla policija dosti zločinskih ljudi, ki se vozijo v razkošnih avtomobilih, posedajo po kavarnah in zabaviščih ter razmetavajo tuje izdajalske tisočdinarske bankovce. Policija bo lahko našla tudi v zelo elegantnih stanovanjih ne samo letake in petarde, temveč tudi ekrazit, s katerim se zadnje čase igra neka gospoda v Zagrebu. Ako policija s svojo preiskavo ne bo uspela, potem ji bo pomagal hrvatski kmečki narod, ki bo znal naglo očistiti hrvatski Zagreb tistih, ki v Zagreb ne spadajo.

* **Petroleja lahko zmanjka.** Kmetijska zbornica opozarja, da najbrž ne bo dovolj petroleja na razpolago za razsvetljavo. Zato priporoča vsem, ki so bili dosedaj navezani na petrolejsko luč, naj si nabavijo acetilenske svetilke in karbid. Acetilenska razsvetljava ni nič dražja od petrolejske, a luč svetlejša.

EMILIO SALGARI IZGNANCI

29

Pastirji so bili zdaj pred kozaki varni. Tu so bili stebriči, ki so zaznamovali mejo velike carove države.

»Rešeni ste!« je rekel halkovski poglavar z veseljem ponosom.

»Hvala vam!« je odvrnil Vasiljev ginjeno. »Kako naj vam poplačam vaše prijateljstvo in požrtvovalnost!«

»Vi veste, da se naša gostoljubnost ne da kupiti!«

Na griču na njih desni strani so se v temi pojavili obrisi starega kitajskega stolpa.

Kakih petdeset jezdecev se je na ukaz poglavarja odločilo od kolone. Ubrali so pot, ki se je kačje vila do vrha griča.

»Njih število zadošča za obračun z lopovom,« je rekel poglavar.

Nato se je obrnil k Mariji Fedorovni, še zmerom jahajoči ob Ivanu, ki je bil njen zvest zaščitnik.

»Zdaj boste morali v spremstvu mojih ljudi dalje potovati. Počakajte nas v taborišču! Čeprav ste najpogumnejša ženska, kar sem jih kdaj srečal, vendar ne smete prisostvovati kaznovanju izdajalca.«

»Ah, pomilostite ga vendar!«

»Sram nas je zaradi njega! Naše svete postave je osramotil!«

Marija je dobila spremstvo štirih jezdecev.

Nato je zdirjal poglavar s svojimi varovanci navkreber. Stolp je stal v molku jutrnega somraka. Slabotna luč je prihajala iz enega izmed oken.

Ko so se bili jezdeci približali, se je pojavila straža s svetilko na stolpovi ploščadi:

»Kdo je?«

Poglavar mu ni odgovoril.

Vojak je ponovil vprašanje z grozečim glasom. Iz stolpa je nato počil strel in odmeval v bližnji grapi. Kopje je zasikalo skozi zrak.

»Kaj strelci so, da smo čisto varni pred njihovimi krogli!« je rekel Halek zaničljivo.

»Ali naj s silo zavzamemo stolp?« je vprašal polkovnik.

»Ni vredno, ker se bodo kmalu vdali!«

»Z lahkoto lahko vdremo vanj,« je menil Ivan. »Eksplozija pred dnevi je napravila veliko luknjo v njem. Gotovo te luknje še niso zazidali.«

Zdaj se je pojavil mandarin s sedmimi vojaki na terasi. Sklonil se je čez terasno ograjo in zaklical:

»Ne ganite se, sicer bom dal streljati s topovi in nihče ne bo prišel živ odtod!«

»Ne smešite se s svojimi topovi! Sicer pa ste pred kratkim prodali vso svojo zalogo smodnika!«

»Kaj hočete od mene?« je zakričal mandarin.

»Vdaj se nam!«

»Mandarin se nikdar ne vda!«

»Te bomo pa ugrabili!«

»Vojaki, streljajte na lopove!« je vpil poveljnik stolpa.

Njegovega povelja pa ni nihče izpolnil iz prerostega razloga, ker so bili vsi vojaki izginili. Izrabili so bili trenutek pogajanj mandarina z napadalci ter jo odkurili.

Ko je mandarin videl, da je sam, je besno zaklical: »Strahopetci, dal vam bom porezati ušesa!«

»Tiho, stara sova! Pridi dol k nam!« se zaslisi poglavarjev glas.

»Rašči poženem stolp v zrak in umrem med razvalinami!«

»To bo težavno storiti brez smodnika! Pridi dol in oglej si ljudi, ki so prišli z nami! So to možje, ki si jih izdal, bedni lopovi!«

Vzklik strahu se je prikradel iz mandarinovih ust.

Medtem je več Halkov vzdrlo skozi odprtino v stolp in se polastilo poveljnika.

Privlekli so ga za lase po stopnicah, da je bolj mrtev kakor živ prispel pred halkovskega poglavarja. Pri pogledu na bele moke je padel na kolena in prosil za milost.

Tedaj pa je že zasikala poglavarjeva sabla in izdajalčeva glava se je zavalila po pesku.

»Glavo tega bednika naj požro stepni volkovi! Tako morajo umreti vsi, ki kršijo sveto prvo gostoljubnost!«

Tri dni pozneje so se polkovnik in njegovi tovariši poslovili od gostoljubnih pastirjev. Hoteli so dohiteti neko karavano, ki je šla iz Majmačina skozi veliko puščavo Gobi.

Halkovskega poglavarja so obilno poplačali za njegove izgube. Dobil je tri tisoč rubljev, kakor mu je bila obljubila Marija. Mož je preskrbel potnikom dobre konje, tri kamele in zadostno zalogo živeča, nato pa jih je še spremljal, da jih je priporočil v varstvo prijateljskim rodovom.

Po tridnevem odpočitku v okolici Majmačina se jim je nudila priložnost, da so se pridružili veliki mongolski karavani, ki je potovala v bogato pokrajino Pečili. V karavani so na veliko veselje našli kot trgovce one tri politične jetnike in kazničca, s katerimi so bili tisto strašno noč pobegnili iz starega rudniškega rova.

Drznim možem se je bilo med velikim trpljenjem in pomankanjem posrečilo priti okoli Bajkalskega jezera. Ves čas so bili prebili le v snegu in gorskem ledovju. Nato so prišli v Kiahto in čez močvirje Selenge v Majmačin.

Dva meseca nato so polkovnik in njegovi tovariši prispeli v kitaisko prestolnico. Tu je ostal inženier Storm. Dobil je skupaj s svojimi nekdanjimi tovariši iz jetnišnice dobro zaposlitev. Polkovnik, ki jim je pomagal z denarjem, pa je z drugimi odnehal dalje proti Sanghaju, kjer se je naselil.

Ivan se ni več ločil od Vasiljeva, s katerim so ga nekoč vezale jetniške verige. Kmalu na so oba prijatelja združile še tesnejše vezi. Ko se je mlademu Rusu posrečilo dobiti nazaj del premoženja, ki je iztrgal pohlepno carske vlade, je poprosil za roko nogumne Marije Fedorovne. Polkovnik je bil že davno odkril, da se njegova sestra in mladi Rus ljubita. Zato je iz srca rad dovolil, da sta se vzela.

Na dan poroke je prišlo nismo dobrega het mana Baunja. V njem je sporečil svojim prijateljem, da se vrača v Rusijo, ker je zaradi svojih posebnih zaslug dobil poveljstvo grenadirskega polka.

K O N E C

* Lovce se je ponesrečil. Jože Domenik je imel v Bavšici majhno posestvo, poleg tega je pa delal kot rudar v Rablju. Pred dnevi zjutraj je šel z več tovariši na gamze v bovške gozdove. Na stezi pa se mu je odkrušil kos skale in je strmoglavil v globino, kjer je obležal mrtev. Bil je znan lovec in najboljši plezalec po vrtočavih pečinah. Stel je 41 let. Blag mu bodi spomin!

* Neresnične vesti. Agencija Avala objavlja: »Glede na razne neresnične vesti, ki se širijo doma in v tujini, se z uradnega mesta javlja, da je od začetka italijansko-grškega spopada do danes v zvezi z vojnimi operacijami v bližini jugoslovenske meje prišlo na naše ozemlje 19 italijanskih in 32 albanskih vojakov. Nikak italijanski vojni material ni bil prenešen v Jugoslavijo na odseku vojnih operacij.«

34. letu starosti je umrl v Habijancu pri Bjelovarju Ivan Bošnjak. Do zadnjega je bil vesel in je rad pripovedoval, kako vse boljše življenje je bilo, ko je bil on še mlad. Na svatovanjih je bil najmanj 500krat. Vojakov ni služil, ker ga je odkupil kostrun, ki ga je dal županu. V vsem svojem dolgem življenju ni bil nikoli bolan.

* K samomoru dveh Slovencev v Trogiru. Zadnjič smo poročali o samomoru mladega para iz Slovenije, ki so ga našli mrtvega v neki trogirski restavraciji. Izkazalo se je, da to nista bila Ivan Mušič in Danica Recher, kakor sta se vpisala v knjigo tujcev dotične restavracije, marveč vse kaže, da sta to Jož Matek in njegova zaročenka iz Žirov. Te dni je namreč žirovska občina javila trogirski, da oba že nekaj časa pogrešajo in da sta doma pustila pismo, v katerem je zapisano, da se nikdar več ne bosta vrnila.

* Založba mladega dijaka. Te dni so našli 18letnega železničarjevega sina Stanka Tutnerja, dijaka IV. meščanske šole v Slovenski Bistrici, na pešpoti iz Pekla v Poljčane mrtvega. Kakor vse kaže, mu je končala življenje dinamitna patrona, kajti njegovo truplo je bilo od razstreliva povsem razdejano. Kaj je gnalo mladeniča v smrt, je zavito v temo. Gotovo je nesrečni mladenič, ki je bil vsepovsod zaradi mirnega in priklupnega značaja splošno priljubljen, storil to dejanje v duševni zmedenosti.

* Podnevi beračijo, zvečer pa pijejo. Nedavno noč je ljubljanska policija prijela kar šest natreskanih rogoviležev. Ko so jim na policiji preobrnili žepe, niso našli v njih niti denarja. Kljub temu pa so bili pijani. Na policiji so ugotovili, da so aretiranci znani delorazreži. Podnevi hodijo po ulicah in hišah ter beračijo. Do večera se nabere že lepo število dinarčkov. Potem jo pa zavijejo v gostilno in se ga nasekajo. Ker število takih postopačev narašča, bo potrebno nekaj storiti proti njim.

* Prijet požigalec. V Mislinju je pred tedni v hlevu posestnika dr. Arturja Pergerja nastal požar. V tem hlevu so imeli delavci, zaposleni pri imenovanem posestniku, svojo živino, krmo in nekaj kmetijskega orodja. Požar se je v hlevu naglo razširil in je hlev pogorel do tal. Rešiti so mogli le živino. Preiskava je ugotovila, da je ogenj nastal na podstrešju v senu. Iz tega so takoj sklepali, da je požar potaknila zločinska roka. Sum je padel na Fortunata Pogorevčnika iz Šmartne pri Slovenjem Gradcu zato, ker je na kraju požara pustil kolo, ki si ga je bil izposodil od nekega delavca v Šmartnem. Poleg tega je tik po nastanku požara prihitel do sosedne hiše in začel ljudi klicati h gašenju. Ko so prihiteli gasilci, jih je Pogorevčnik iz bližine mirno opazoval, nato pa v temi izginil. Pogorevčnika so oblastva takoj začela iskati, vendar se jim je znal dolgo časa spretno skrivati. Šele te dni so ga prijeli. Domnevajo, da je Pogorevčnik izvršil požig zato, da bi se s hlevom vžgala tudi sosedna hiša, v kateri stanujeta zakonca Grosova, na katera je jezen, ker mu nista hotela dati hčerke za ženo.

* Za uboj v Naklem pet let robije. Neka gostilna v Naklem pri Kranju je bila nekega večera novembra prizorišče krvavega dejanja. V gostilno sta prišla samski zidar 31-letni Vinko Lahovec in njegov znanec čevljar Slavko Meštrovič, 33letni družinski oče, oba stanujoča v Strahinju. Bila sta že nekoliko vinjena. V nakelski gostilni sta se pogovarjala o draginji in Slavko je omenil,

da so čevlji zelo dragi in da bo svoji ženi napravil čevlje, vredne do 500 dinarjev. To pripombo je slišal Lojze Golob, ki je sedel pri sosedni mizi z Zdomačimi fanti in je pikro pristavil: »Za tvojo ženo so dobre cokolje.« Te izzivalne besede so razburile Lahovca. Lahovec je Goloba najprej udaril, nato pa ga je začel lasati in daviti za vrat. Ko je odnehal, je skočil za tovarišem Slavkom zahtevajoč: »Daj mi nož!« Slavko mu je izročil čevljarški nož. S tem je napadel Goloba in ga strašno obdelal. Prerezal mu je glavno odvodno žilo tako, da se je Golob zgrudil na tla in po nekaj minutah izkrevavel. Slavko Meštrovič je v tem boju podpihoval tovariša. Mali kazenski senat v Ljubljani je za nož izrekel primerno strogo kazen. Zaradi uboja je bil Vinko Lahovec obsojen na pet let robije, Slavko Meštrovič pa zaradi pomoči k zločinu in podpihovanja na eno leto robije.

Iz Prekmurja

Zimska pomoč v Prekmurju. Na pobudo murskosoboškega župana g. Hartnerja je bil te dni v Murski Soboti sestanek premožnejših meščanov. Župan je v uvodnih besedah orisal položaj ubožnejših someščanov, ki s strahom čakajo zimo. Tem je treba omiliti gorje z izvedbo zimske pomoči, ki bi trajala šest mesecev. Zato naj vsak premožnejši žrtvuje primeren znesek. Zimska pomoč bo namenjena predvsem za delo nezmožnim starcem in siromašni mladini, ki najbolj občuti pomanjkanje. Za delo zmožni ubožci bodo dobili iz sklada zaposlitev pri delih v mestu. Prisotni so takoj vpisali 66.000 din podpore, kar je dokaz, da je akcija naletela na polno razumevanje. Dobra volja dozdajšnjih darovalcev je lep zgled tudi ostalim, da prav tako izvršijo svojo dolžnost. Na sestanku je bil izvoljen odbor sedmih članov, ki bo skrbel za izvedbo zimske pomoči.

V Kuzmi so dobili telefon. Te dni je bilo v Kuzmi domače slavlje, ko so odprli telefon, ki je priključil nasevernejšo občino naše države k telefonskemu omrežju. Zveza je nujno potrebna, saj se je lepa vas Kuzma v zadnjih letih razvila v močno gospodarsko središče. Predvsem je tu razvita sadna trgovina, pa tudi mlinska in lesna industrija sta se uveljavili. Pošta v Gradu je zelo oddaljena, zato je Kuzmi potrebna tudi samostojna pošta.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Prestice za božično drevo. Daj na desko 14 dekagramov presnega masla in 21 dekagramov bele moke ter dobro zdrobi. Dodaj dva rumenjaka, sok in lupino polovice limone in 7 dekagramov sladkorja. Vse to zgneti naglo v testo, nato testo razreži v koščke orehove velikosti, koščke razvaljaj z rokami v okroglo, za svinčnik dolge paličice, iz teh naredi prestice, položi jih na pločevino za prst narazen, pomaži z raztepenim jajcem in speci. Te prestice lahko porabiš kot obeske na božični smrečici.

Janeževi piškoti. Stehtaj toliko sladkorja, kolikor tehtajo štiri jajca, in toliko moke, kolikor tehtajo tri jajca. Mešaj štiri rumenjake več minut, nato pridaš sladkor z limono lupino in mešaj še kakih sedem minut. Primešaj rahlo beljakov sneg z moko vred. Zatem namaži pločevino s sirovim maslom in devaj nanjo majhne hlebčke z dvema žlicama. Z eno žlico namreč zajameš testo, ki je bolj tekoče, z drugo pa ga postržeš s prve žlice. Hlebčki naj bodo za dva prsta narazen, ker se razležejo v okroglo ploščico. Na vsakega potresi malo janeža in jih deni v sredno vročo pečico, da se blede spečejo. Še vroče pobiraj z nožem s pločevine in jih upogni.

Štruktli z ocvirki. Zreži svežo slanino na kocke in jo rumeno scvri. Nekoliko ohlajeno potresi na razvlečeno kvašeno testo, ki ga potem rahlo zavij in deni na pomazano plo-

čevino, da kipne (vzhaja). Nato ga pomaži z raztepenim jajcem in speci. Še toplo razreži in daj na mizo. Za vlečeno kvašeno testo vzemi en liter moke, ki jo deneš na desko. V sredo napravi jamo in vlij vanjo vzhajani kvas iz treh dekagramov kvasa, štirih žlic mleka in kavne žličke sladkorja. Pridaj majhno žlico soli, košček sirovega masla, dva rumenjaka in približno četrt litra mlačnega mleka. Vse to zgneti v testo, pokrij s prtičem in pusti vzhajati (kipniti).

Ajdovi cmoki. Razreži na kocke tri žemlje in jih prepraži v masti. Nato primešaj pol litra ajdove moke in polj s približno polovico litra slane vrele vode. Dobro zmešaj in napravi za jabolko velike cmoke. Te kuhaj v slani vodi kakšno četrt ure. Kuhane prereži v polovice in zabeli z mastjo in drobtinami.

Praktični nasveti

Kdor smrči, ne sme ležati na hrbtu in mora imeti zglavje visoko. Dobro je, če si dá pri zdravniku preiskati nos in žrelo, ker ni izključeno, da je v enem izmed teh dveh udov vzrok smrčanja, morda samo katar ali pa tudi kaj resnejšega.

Hude sanje te ne bodo več nadlegovale, če greš spat šele dve do tri ure po večerji. Za večerjo jej samo lahko prebavljive jedi. Počivaj na desni strani, zglavje imej malo višje, odeja naj bo lahka in spi v dobro zračni spalnici.

Kako odpraviš smrad iz ust. Smradu iz ust so vzrok slabi zobje ali pa obolenje dlesne. Tudi od žlečnih boleznih izvira slab duh. Kakršen je pač vzrok, si moraš zdraviti zobe, dlesno ali pa želodec. Slab duh se vsaj delno izgubi tudi s pogostim izpiranjem ust z vodo poprove mete.

Popotnikova torba

Smrt vnete sokolske delavke

Trbovlje, decembra

Te dni je v Trbovljah preminila ga. Julija Rakova, učiteljica ročnih del v trboveljski gospodinjski šoli. Zavratna bolezen je pokojnico mučila že več let. Zadnje mesece se je zdravila na Golniku, vendar je bila vsa zdravniška pomoč brezuspešna. Prepeljali so jo domov, kjer jo je smrt rešila trpljenja.

Rajnika je bila vzorna učiteljica in je ves čas svojega trboveljskega službovanja z veliko vestnostjo poučevala rudarsko mladino v ročnih delih. Med učenkami je bila zaradi svoje dobrosrčnosti izredno priljubljena. Ga. Rakova je bila zgledna soproga in nad vse ljubeča mati.

Sodelovala je tudi pri raznih društvih. Bila je ves čas vneta Sokolica, dolgoletna članica pevskega društva »Zvona« in z lepim uspehom je dalj časa sodelovala na trboveljskem sokolskem odru. Za go. Rakovo žalujeta potrti soprog g. Milko Rak in mali Dušan. Hudo prizadeti rodbini naše iskreno sožalje, prerano umrli plemeniti ženi pa bodi ohranjen blag spomin!

Zanimivosti

× Nemci so zgradili drugo Siegfriedovo črto. Kakor poroča nemški tisk, je Nemčija po štirimesečnem neprestanem delu zgradila drugo Siegfriedovo črto ali drugi zapadni obrambni zid, to je verigo utrdb na celinski obali nasproti Angliji. Dela so že skoro končana. Ostalo je samo še nekaj delavcev, da izvršijo zadnja dela na mogočnih baterijskih položajih. Nova nemška obrambna črta se razlikuje od prve črte bistveno v tem, da ni defenzivnega, temveč ofenzivnega značaja. Poleg običajnih topov na obrežnih sipinah so uredili močan pas protiletalskega topništva, ki naj težke topove in celino sploh brani pred angleškimi bombniki. V notranjosti so letališča, od koder se bodo dvigala izvidniška letala. Ta dela so Nemci začeli takoj, ko so podpisali premirje s Francozi. Desetti-

soči delavcev so do zadnih dni delali noč in dan, dokler niso svojega dela v glavnem končali.

× **Nenadna smrt angleškega poslanika v Ameriki** Lothiana. Dne 12. t. m. je v angleškem veleposlaništvu v Washingtonu umrl angleški veleposlanik pri ameriški vladi lord Lothian. Pokojnik je štel 58 let. Mesto veleposlanika v Washingtonu je zavzemal od aprila lanskega leta. Smrt lorda Lothiana je prišla povsem nepričakovano. Še večer poprej bi bil moral govoriti na zborovanju pa je svoj govor zaradi obolelosti odpovedal, zaradi česar je bil njegov govor na zborovanju samo prečitano. Znano je, da je lord Lothian doslej osebno vodil vse razgovore glede ameriške pomoči Angliji v vojni.

× **Italijanski rušilec v grški službi.** Grška admiraliteta objavlja, da je grška mornarica prevzela italijanski rušilec, ki se je v luki Santi Quaranti napol potopil zaradi poškodb o priliki angleškega napada, ki je bil nanj izvršen pred nekaj dnevi v Otrantski ožini. Ladja je bila to dni že popravljen in so na njej razvili grško zastavo.

× **Egiptovski kralj Faruk je čestital generalu Wawellu.** Egiptovski ministrski predsednik Husein Siri paša je te dni posetil vrhovnega poveljnika angleške vojske na Bližnjem vzhodu generala Wawella in mu v imenu kralja Faruka čestital k uspehom angleške vojske v Zahodni puščavi.

× **Holandski rušilec ujel nemško ladjo.** Ameriško mornariško ministrstvo javlja uradno, da je v bližini kubanske obale holandski rušilec »Van Kingsberg« ustavil nemški trgovski parnik »Rhein«, ki je bil nedavno zapustil mehiško pristanišče Tampico. Holandska vojaška ladja je nemški parnik zaplenila. Dogodek je zbudil v Washingtonu veliko pozornost. Doslej sploh ni bilo znano, da tudi holandske voje ladje operirajo v Karibijskem morju. Čeprav je holandska vojna mornarica skoro v celoti v službi ob strani angleške vojne mornarice, je to prvi primer, da je stopila v zdajšnji vojni v akcijo v bližini ameriške obale.

× **Ognjenik Vezuv so bombardirali.** Italijansko časopisje poroča, da so angleška letala o priliki bombardiranja Napolija vrgla več bomb tudi na Vezuv. Nekaj bomb je padlo na vrh tik ob ognjivem žrelu.

× **Tolstoj bo sam govoril na proslavi 30-letnice svoje smrti.** V Sovjetski Rusiji bodo slovesno proslavili spomin na 30letnico smrti Lava Nikolajeviča Tolstoj. Ker je še ohranjeno nekaj plošč s Tolstojevimi govori, bodo te pri proslavi predvajali.

× **Angleži imajo zdaj na morju 2500 trgovinskih parnikov.** Po izjavi tajnika angleškega trgovinskega poslanstva v Buenos Airesu imajo zdaj Angleži in njihovi zavezniki na svetovnih morjih 2500 trgovinskih ladij. En milijon ton teh ladij obratuje le med Anglijo in Južno Ameriko.

× **Končne številke o izidih predsedniških volitev v Ameriki.** Te dni so bili objavljeni končni izidi volitev predsednika v Zedinjenih državah. Glasovalo je 49.808.000 volilcev. To pomeni, da je tokrat glasovalo za štiri in pol milijona glasovalcev več kakor pa leta 1936. Letošnja udeležba volilcev pomeni tudi največjo številko v zgodovini Zedinjenih držav. Za demokrata Roosevelta je glasovalo 27 milijonov 800.000, za republikanca Willkieja pa 22 milijonov volilcev. Pripominjajo, da noben republikanski kandidat do danes ni dobil tolikšnega števila glasov kakor Willkie. Pri zadnjih volitvah je dobil republikanski kandidat približno 16 milijonov glasov.

× **Tristo cerkev na enem otoku.** Na malem grškem otoku Patmosu je 300 cerkev, čeprav je prebivalcev le 7000. Po ustnem izročilu je baje na tem otoku Janez Evangelist napisal svoj evangelij, zaradi česar je otok postal velika romarska pot. Bogatini, ki so si hoteli pridobiti zasluge, so zidali na otoku cerkve. Tako se je zgodilo, da je zdaj tam 300 cerkev, vendar niso vse dobro ohranjene. Mnoge so v razvalinah. Prebivalstvo otoka Patmosa se preživlja v glavnem z lovom morskih gob.

× **Truplo Napoleonovega sina prepeljano v Pariz.** Te dni so krsto s posmrtnimi ostanki reichsstadtskega vojvode, sina Napoleona I., ki je bila shranjena v grobnici kapucinske cerkve na Dunaju, prepeljali v Pariz.

Dr. Anton Korošec

na zadnji poti

V Beogradu je v soboto preminil predsednik senata in prosvetni minister dr. Anton Korošec, o čemer pišemo tudi v prilogi s slikami. Pogrebne svečanosti so bile že v Beogradu svečane. Vršile so se v nedeljo. Dopoldne je bila krsta s truplom izpostavljena v sejni dvorani senata. Popoldne so prepeljali pokojnikovo truplo na postajo in od tam s posebnim vlakom v Ljubljano. Sprevod po beograjskih ulicah je bil zelo svečan. Korakali so v sprevodu med drugimi kraljevi namestnik dr. Ivo Perović, številni ministri, zastopniki tujih držav, zastopniki vojske z načelnikom generalnega štaba generalom Kostićem in komandantom Beograda, generalom Petrovićem, beograjski župan Jevrem Tomić in drugi. Poslovi se je od pokojnika v imenu vlade gradbeni minister Danilo Vulović. Po prihodu v Ljubljano so položili truplo na oder v dvorani banske palače.

V Ljubljani se je vršil pogreb v torek. Ob 9., ko se je v stolnici začela žalna peta maša. K maši so se zbrali številni predstavniki našega javnega življenja, ki so od blizu in daleč prihitei k pogrebu. Med drugim so zavzeli svoja mesta zastopnik Nj. Vel. kralja divizijski general Štefanović, podpredsednik vlade dr. Maček in ministri Vulović, Pantić in dr. Krek kot zastopnik predsednika vlade in Jugoslovenske radikalne zajednice Dragiša Cvetković, beograjski župan Jevrem Tomić, poveljnik štaba za utrjevanje divizijski general Runnik, brigadni generali Janež, Lukić in Mašić, člani konzulatov, več bivših ministrov, ban dr. Natlačen, ljubljanski župan dr. Adlešič s podžupanom dr. Ravniharjem, župani Maribora, Ptuj in Celja, predsednik Akademije znanosti in umetnosti dr. Nahtigal, prorektor vseučilišča dr. Kušej, načelniki vseh držav in samoupravnih uradov in ustanov, zastopstvo banovinskega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke pod vodstvom bivšega ministra Ivana Puclja, ki je zastopal tudi obojelega dr. Alberta Kramera, banovinski odbor Jugoslovenske radikalne zajednice pod vodstvom bivšega ministra dr. Kulovca, sokolsko odposlanstvo pod vodstvom inž. Bevca, zastopniki stanovskih zbornic in združenj, med njimi odposlanstvo Zveze industrijcev s predsednikom Praprotnikom in močno zastopstvo slovenskega in osrednjega državnega novinarskega združenja s predsednikom Virantom, predstavniki številnih društev in drugi. Prostrana stolnica je bila prenapolnjena.

Slovesno žalno mašo je daroval mariborski škof dr. Tomažič ob številni navzočnosti kanonikov in ostale duhovščine. Poslovilni nagovor je nato imel ljubljanski škof dr. Rožman. Za zaključek slovesnega cerkvenega opravila so bogoslovci zapeli žalni koral, stolni moški zbor pa v srce segajočo žalostinko »Vigred se povrne«. Nato so krsto prenesli s katefalka na lafeto pred stolnico, kjer je stala tudi častna četa vojske. Godba 40 pehotnega polka je nato zaigrala žalostinko.

Pred škofijo, na Mestnem trgu in po sedenjih ulicah so se bila medtem zbrala združenja in druge skupine, ki so se začele uvrščati v pogrebni sprevod. Špalir občinstva se je začel v Stritarjevi ulici in je bil na Marijinem trgu najgostejši.

Na čelu pogrebne spreveda so nosili križ, za njim pa so se zvrstili vojaška godba, častna četa vojakov, gasilci z mnogimi zastavami, člani fantovskih odsekov in članice deklških krožkov s prapori, dvajsetčlansko sokolsko odposlanstvo v civilu z znaki, dolga vrsta redovnic in cerkvenih združenj, visokošolci in drugi.

Sledili so nosilci vencev. Prvi je bil kraljev, nasledni kneza namestnika Pavla, potem venci vlade, Nemčije, Madžarske in Italije. Nosili so še celo vrsto prekrasnih

vencev oblastev, ustanov, združenj in zasebnikov, med njimi tudi venec dr. Alberta Kramerja. Sprevod so nadaljevala ljubljanska pevsko društva, ki sta jim sledila še dva voza, polno obložena z venci. Nato so oficirji na 12 blazinah nosili pokojnikova odlikovanja, za njimi pa mestni uslužbenci stolp z zmajem v znak častnega članstva mesta Ljubljane. Dolgo vrsto duhovščine so zaključili beograjski nadškof dr. Ujčić, mariborski škof dr. Tomažič in ljubljanski škof dr. Rožman, vsi v svečanih ornatih.

Lafeto, na kateri je ležala krsta s pokojnikovim truplom, je peljalo šest vrancev. Ob njej pa je stopalo 12 podoficirjev in 12 članov fantovskih odsekov za častno stražo. Za krsto je šla pokojnikova sestra z ostalimi sorodniki, ki jim je sledil kraljev zastopnik general Štefanović s podpredsednikom vlade dr. Vladkom Mačkom in banom dr. Natlačenom. Za njim so se zavrtili zdajšnji in bivši ministri, razni državniki, konzuli in drugi zastopniki javnega življenja, za njimi pa ostala množica.

Začetek spreveda je prispel do Navja prav opoldne. Krsto so prenesli do odORTEGA groba, kjer bo imel veliki pokojnik za svoje najbližje sosede pisatelj Maslija-Podlimbarskega, Cimpermara in Josipa Jurčiča. Tam je beograjski nadškof dr. Ujčić ob navzočnosti ostale duhovščine opravil poslednje žalne molitve. V imenu cerkve je nato mariborski škof dr. Tomažič izrekel dr. Korošcu nekaj toplih besed v slovo.

Zatem je na tribuno, zavito v črne tkanino stopil kot zastopnik vlade njen podpredsednik dr. Vladko Maček, ki je izvajal med drugim: »V imenu vlade se poslavljam od dr. Korošca. Bog je vzel k sebi njegovo dušo, nam pa je ostal spomin na njegova dela. Dr. Anton Korošec je kot mlad mož stopil v prve vrste borcev za svobodo malega, a žilavega slovenskega naroda. Možato je vodil borbo in doživel razpad tisočletnega cesarstva. Doživel je svobodo svojega naroda. V spoznanju, da mali narod sam za sebe ne bi mogel obstajati, je storil to, kar je bilo najbolj naravno: sodeloval je pri ustvarjanju skupne države Srbov, Hrvatov in Slovencev. Vsak poroč je težek in tudi dr. Korošcu ni bilo zmerom lahko voditi politiko. Zmerom pa sta ga pri njegovem delu vodili dve misli: slovenska narodnost in trdnost in moč skupnih sil kraljevine Jugoslavije. Da je vendar prišlo do sporazuma Srbov in Hrvatov, je po velikem delu tudi zasluga dr. Antona Korošca. Prav tako gre njemu velik del zasluge, da stojimo danes Hrvati, Srbi in Slovenci nasproti vsakomur kot nepremagljiv zid. Slava dr. Antonu Korošcu!«

Govorili so še kot zastopnik predsednika vlade Dragiša Cvetković, beograjski župan Jevrem Tomić, ministr dr. Krek, v imenu slovenskih županov dr. Adlešič in drugi, združeni pevci Hubadove župe pa so ubrano zapeli »Usliši nas«.

Počasi so se nato začele razhajati množice pogrebcev, a reditelji so imeli še dovolj dela, da so ob grobu razmestili velikanske kupe vencev.

Dr. Fran Kulovec naslednik dr. Korošca. V torek popoldne je bila v veliki dvorani Uniona v Ljubljani seja širšega banovinskega odbora Jugoslovenske radikalne zajednice za dravsko banovino. Vodil jo je kot podpredsednik minister dr. Krek. Prvi del seje je bil posvečen spominu blagopojnega dr. Korošca, drugi del pa je imel nalogo izpopolniti mesto, ki ga je doslej zavzemal dr. Korošec. Za predsednika banovinskega odbora je bil soglasno izvoljen senator in bivši minister dr. Fran Kulovec, za tajnika pa minister dr. Krek. Prav tako je bil dr. Kulovec soglasno določen za mesto podpredsednika glavnega odbora Jugoslovenske radikalne zajednice.

RADIO

Liubliana

od 22. do 29. decembra

Nedelja, 22. decembra: 8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Komorna glasba (Trio Marin, Comelli, dr. Švara). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. — 9.45: Verski govor (Jože Jagodič). — 10.15: Radijski salonski orkester (vodil bo Novšak). — 11.45: Klavirski koncert (štiroročno: prof. Ivan Krmpotič in dr. Valens Vodušek). — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Bučarjevi napevi (sodelovali bodo Mija Vidičeva, Avgust Berlot, Kazimir Drašler in radijski orkester). — 17: Kmetijska ura: Pogoji za dobičkonosno ovčerejo (inž. Anton Greif). — 17.30: Mladinski zbor »Zvonček«. — 18.15: Valčkovi kralji (plošče). — 19: Napovedi, poročila. 19.30: Slovenska ura: a) Franc Kunstelj: »Marijo nosijo« — narodopisni prizori. b) Sestre Finke: Narodne. — 20.30: Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli bratci (plošče).

Ponedeljek, 23. decembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Balalajke (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Duševno zdravstvo (dr. Anton Breclj). — 18.20: Razigrani komorni zvoki (plošče). — 18.40: Rastlinska odeja slovenske zemlje (dr. Tomažič). — 19: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.50: Hudomušnosti (Fran Lipah). — 20: Operni napevi (sodelovala bosta Valerija Heybalova in radijski orkester). — 21.30: Naše pesmice (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli trio (klavirska harmonika, kitara, havajska kitara).

Torek, 24. decembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Iz čeških oper (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi, objave. — 13.15: Salonski kvartet. — 14: Poročila. — 17: Trenutek zbranih misli (radijski orkester). — 18.15: Božične pesmi bo izvajal kvartet klarinetov (solo bo pel Anton Sladoljev). — 19: Napovedi. — 19.05: Zvonjenje (plošče). — 19.15: Božič, praznik miru — predavanje (Rudolf Dostal). — 19.35: Ljudske božične pesmi s spremljevanjem harmonija (Kvartet sester Stritarjevih). — 20.15: Svetonočnice bo bral pesnik Silvin Sardenko. — 20.30: V svitu jasele (sodelovala bosta radijski komorni zbor in radijski orkester). — 22: Božični pozdrav. — 22.10: Božične pesmi bo pel trnovski cerkveni zbor, vmes harfa na plošči. — 23: Božične pesmi iz raznih dežel (plošče). — 24: Prenos polnočnice iz cerkve sv. Petra v Ljubljani.

Sreda, 25. decembra: 9: Jutrnji pozdrav. — 9.05: Napovedi. — 9.15: Simfonija v d-molu (plošče). — 9.45: Verski govor (dr. Ignacij Lenček). — 10: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. — 11.15: Obisk pri Bachu (plošče). 11.45: Tamburaški orkester (solistka Jančarjeva). — 12.30: Praznični koncert (radijski orkester). — 13: Napovedi. — 13.08: Praznični koncert (sodelovala bosta kot solist profesor Lipovšek in radijski orkester). — 14: Strček Matijček kramlja in prepeva. — 17: Zdajšnja vojna in misijonsko delo cerkve (dr. Jože Gracer). — 17.20: Prenos z razstave kanarčkov-rrvivcev. — 17.30: Praznični zvoki (plošče). — 18: »Cvetoča noč«. Božična igra. — 19: Napovedi. — 19.05: Božične pesmi. Zbor cerkve sv. Jožefa. Solo Angela Haucova ob spremljevanju harmonija). — 20: Plošče. — 20.30: Koncert. Sodelovala bosta Stanko Prek (kitara) in radijski orkester. — 22: Napovedi. — 22.05: Slovesni zvoki (plošče).

Četrtek, 26. decembra: 9: Jutrnji pozdrav. — 9.05: Napovedi. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. — 9.45: Verski jazz-kvartet in Cimermanov kvartet. — 10.15: Trboveljski pevski jaz-kvartet in Cimermanov kvartet. — 11.45: Pevski zbor »Gospodsvetski zvon«. — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02:

Operetni napevi. Sodelovali bodo Dragica Sokova, Ivan Franc, in radijski orkester z dirigentom Šijanecem. — 17: Kmetijska ura: Kmet in javna bremena (dr. Franc Pergar). — 17.30: Gorenjski trio (tenor Janez Ahačič). — 19: Napovedi, poročila, objave. — 19.30: Slovenska ura: radijski komorni zbor in radijski orkester (dirigent Šijanec). 21.15: Citraški trio »Vesna«. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za veselo rajanje (plošče).

Petek, 27. decembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Slovenski odmevi (plošče). — 12: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Citraški dueti (Kosi Ivan, Fleišman Jožica). — 14: Napovedi, poročila. — 14.10: Tujskoprometno poročilo: Dolenjska za smučarja in zimskega turista. — 18: Ženska ura: Kaj je prineslo leto 1940. slovenski ženi (Elza Doboviškova). — 18.20: Okrogli napevi (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.50: Za planince: Prva pomoč v steni (dr. Bogdan Breclj). — 20: Pavski koncert: Pav-

la Lovšetova, pri klavirju prof. Lipovšek. — 20.45: Reproduciran orkestralni koncert. — 21.15: Kvartet mandolin (Antunović). — 22: Napovedi, poročila. 22.15: Beethoven: Simfonija No VI. (pastoralna) in Čajkovskij: Koncert za gosli in orkester.

Sobota, 7. Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Plošče vesele bomo izbrali. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošče vesele bomo izbrali. — 14: Napovedi, poročila. — 17: Otroška ura (Manica Komanova). — 17.30: Domač pozdrav (plošče). — 17.50: Pregled sporreda. — 18: Koncert nabožne glasbe. Sodelovali bodo: Andrej Jarc (tenor), Tone Petrovičič (bas), Ivan Mele (orgle). — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.45: Poskočni napevi (plošče). — 20: Zunanjepolitični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: »Prazniki, prazniki...« Pisan večer za konec meseca: šale, petje, godba. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Klavirska harmonika (Jože Povše).

Zobrov je že zelo

malo na svetu

Prva svetovna vojna je skoro iztrebila zebre, zanimive zastopnike evropskega pragoveda, ki je bilo nekoč razširjeno tudi v naših krajih in jih je bilo še v začetku tega stoletja nekaj sto glav. Posledno zatočišče je našlo to divje živeče govedo v Beloveški pušči in v zapadni Belorusiji in v kavkaških gozdovih. Vojna pa je strahovito pustošila med čredami in bila je nevarnost, da ne bo zober čisto uničen. Le izrednemu zanimanju ruske vlade gre hvala, da je obstoj zobra zagotovljen. Danes živi v Beloveški pušči 19 zobrov, po vsem svetu pa jih je 98. Čistokrvna pa sta v tem številu samo še dva.

Zobri so zelo zanimive živali. Odrasel zober doseže težo 1000 kg. Žival je zelo skromna glede prehrane in odpornja.

S križanjem zobra z domačim govedom so dobili izredno močno in odporno žival. Prav

od križanja zobra z domačim govedom si obetajo važno izboljšanje. Državni park Askanija nova v Ukrajini je edini kraj na svetu, kjer se vrši znanstveno delo za rešitev zobra. S križanjem zobra z ameriškim bizonom so v Ukrajini vzredili 71 samcev in 63 samic. Iz Beloveške pušče so prepeljali devet zobrov v državni zaščitni park na Krimu, kjer se je govedo dobro privadilo podnebju in pokrajini in ima že naraščaj. Hkratu so letos prepeljali tri samice in dva samca beloveškega plemena v kavkaški zaščitni park. Pred tedni je uprava za obnovev zobrov dobila obvestilo, da se je ena izmed samic že obrežila Ruska vlada je na ta način prav zadnji trenutek posegla vmes in preprečila popoln pogin tega znamenitega evropskega goveda, ki bo imel morda še važno vlogo za izboljšanje domače govede.

Kako dolgo so trajale vojne

V zadnjih sto letih je bilo precej vojn, ki so bile po svojem trajanju precej različne.

Mehiško-ameriška vojna se je začela leta 1846. Trajala je 18 mesecev. Krimska vojna z začetkom l. 1854. se je vlekla dve leti, ameriška državljanska vojna z začetkom v letu 1860, pet let, nemško-francoska vojna (1894) šest mesecev, kitajsko-japonska vojna (1894) osem mesecev, špansko-ameriška vojna (l. 1898) štiri mesece, transvalska vojna z začetkom l. 1899. dve leti in 6 mesecev, rusko-japonska vojna z začetkom l. 1904. 18 mesecev, prva balkanska vojna z začetkom l. 1912

pet mesecev, druga balkanska vojna z začetkom l. 1912. šest tednov, prva svetovna vojna z začetkom l. 1914, štiri leta, tri mesece in en dan, poljsko-sovjetska vojna z začetkom 1918. leta osem mesecev, vojna za Chaco z začetkom l. 1932. 18. mesecev, abesinska vojna z začetkom l. 1934. sedem mesecev, španska državljanska vojna z začetkom leta 1936. dve leti in šest mesecev, kitajsko-japonska vojna z začetkom l. 1937 traja že tri leta in tri mesece, rusko-finska vojna z začetkom l. 1939. štiri mesece. Kdaj se bo končala zdajšnja vojna pa se seveda še ne da niti približno prerokovati.

Gibčnost in mladost se dasta ohraniti

Kdor utegne, naj napravi vsak dan tole, pa bo v pozna leta ostal gibčen in mlad.

Ko se zjutraj zbudiš, stopi takoj k oknu in ga odpri, čeprav je še tako hud mrz. To ne škoduje, temveč koristi. Potem petkrat globoko zadihaj. Stopi tri korake od okna in petkrat počeni in vstani. Stojiš tudi pri počepu na prstih in imaš kolena tesno skupaj.

Potem kriliš z rokami v krogu dve minuti in greš nato desetkrat z vojaškim korakom po sobi gor in dol.

Po teh vojaških korakih se razkoračiš, napraviš kolena trda, se pripogneš in se skušaš z iztegnjenimi rokami dotakniti tal. Pri otrocih je to lahka stvar. Pri starejših je težavnejša, toda s stalno vajo dosežeš to. Vsak dan pridejo konci prstov bliže tal in kmalu je to igrača. Za nameček se nekajkrat krepko pretegni in napni vse mišice.

Po teh prostih vajah se umiješ po vsem te-

lesu z ne preveč hladno vodo, se krepko obrišeš, na pol oblečeš in spet stopiš k oknu, kjer nekajkrat krepko zadihajš.

To jutro opravilo terja zelo malo časa. Samo pet minut. Z oblačenjem skupaj morda četrt ure.

Po kosilu izgineš spet samo za pol ure. Ležeš na hrbet, zapreš oči in ničesar ne misliš. Ležiš samo četrt ure. Če nimaš mirne sobe, sedeš k odprtemu oknu in prav tako mirno in brez misli uživaš svoje četrt ure.

S tako telovadbo dosežeš, da boš leta in leta zdrav in vesel.

VELIKA LJUBEZEN

Nada: »Dušan je bil moja največja ljubezen.«

Vera: »Kaj si ga tako ljubila?«

Nada: »Ne, toda on je bil skoro dva metra visok.«

Oglašujte v »Domovini«!

Iz naših delavskih krajev

Sv. Pavel pri Preboidu

Občni zbor podružnice NSZ bo v nedeljo, dne 22. decembra 1940 ob 9. uri dop. v Zadržnem domu z zelo obširnimi dnevnimi redom. Občni zbor bo posetil tudi zastopnik centrale, ki bo podal poročilo o delu NSZ za izboljšanje delavskih razmer in zlasti glede akcije za novo kolektivno pogodbo.

Tovarišice in tovariši, stojimo sredi borbe za novo kolektivno pogodbo tekstilne stroke in sredi najhujših težav, ki tarejo tekstilno delavstvo vsled vedno naraščajoče redukcije delovnega časa, brezposelnosti in neznosne druginje, ki ji ne vidimo konca. Dolžnost slehernega člana je, da se občnega zbora, ko bomo poлагali račune o delu v prošlem letu in pripravili smernice za delo v bodočnosti ter izbrali vodstvo podružnice za naprej, polnoštevilno udeleži. Kdor si enkrat na leto ne vzame uro časa za naš strokovni pokret, ta ni pravi delavec, je tvoj, ki živi od dela drugih. Kdor nima letno par ur časa za organizacijo, nima pravice potem kritizirati trudapolnega dela drugih. Zato v nedeljo do zadnjega na naš občni zbor, kjer vam bo zastopnik centrale poročal o dosedanjih pripravah za izboljšanje našega so, cialnega položaja. Pri volitvah pa pametno in trezno premislite koga boste volili v podružnični odbor.

V nedeljo vsi na občni zbor in na skupno delo za boljšo bodočnost nas vseh.

Odbor podružnice.

Stražišče pri Kranju

V današnjih težkih časih, ko izkorišča kapital delavca na debelo, je posebno važno, da spozna vsak delavec kakšna je naša socialna zakonodaja in kakšne pravice ima do svojega obstoja.

Podružnica Narodne strokovne zveze v Stražišču bo imela v nedeljo, dne 22. decembra 1940 ob 13. uri pop. pri tov. Križnarju predavanje: Naša socialna zakonodaja. Predavatelj pride iz Ljubljane. Predavanje je pomembno in potrebno posebno za današnje čase, zato pokažite tovariši člani in članice svojo zavednost in pridite prav vsi na predavanje.

Po predavanju pa bomo imeli še širšo sejo in tam sestavili zaupniško listo. Torej važnega, koristnega in potrebnega je dovolj, zato naj ne bo v nedeljo nobenega izgovora. Pripeljite seboj še svoje znanke in prijatelje.

Holmec

Vabimo vse tovarise odbornike na odborovo sejo, ki se vrši v nedeljo, dne 22. decembra 1940 ob 4. uri pop. v Prevaljah v gostilni Vauken. Dnevni red je zelo važen in velikega pomena, zato prosimo točne udeležbe. Posebnim vabilom ne bomo razposiljali.

Vse podružnične ciane NSZ opozarjamo, da naj bolj točno plačujejo članarino, saj se že vsi prepirani kaksen pomen ima Narodna strokovna zveza in da brez nje nikamor naprej ne moremo. Ne pustite se vplivati od nasprotnikov, ker vam ti želijo samo slabo.

V časopisih vedno čitamo o enotni ceni moke. Pri nas pa ni enotne cene kljub obljubam oblastu, ki jo pri tej priliki prosimo, da bi cene res izenačila. Pri nas v Prevaljah je cena enotne moke v trgovini »P.« din 4.50 kg, v trgovini »K.« pa je cena enotne moke po din 5.—. Mi delavci smo danes v takšnem položaju, da se nam tudi po 0.50 občutno pozna pri vsakem kilogramu moke.

Nasemu obmejnemu g. gostilničarju obljubljamo, da mu ne bomo več na poti v njegovi gostilni, ker mu hočemo s tem prihraniti pot k orožnikom. Tudi na kakar koli se za promirjenje gostov med razburjenjem primerno zahvaljujemo, ker smo prepričani, da ni ona merodajna miriti razburjene goste. Kdor nas neopravičeno v gostilni napada, naj ne pričakuje naših posetov. Go-

stilničarju pa povemo, naj ima on svoje vino za druge, mi pa bomo imeli naš težko prisluzeni denar za druge svrhe.

Zavedni rudar.

Mežica

Generalno ravnanje svinčenega rudnika je v minulem tednu ugodno resilo prošnjo delavskih zaupnikov, ki so jo bili vložili za plačane dopuste delavstvu in sicer:

od 1 leta do 10 let službe pripada 4 dni letno plačanega dopusta, od 10 let do 20 let službe pripada 8 dni letno plačanega dopusta, od 30 let dalje pripada 12 dni letno plačanega dopusta.

Iskreno smo veseli tega uspeha. Končno je tudi delavstvo doseglo ta težko pričakovani dopust. Po težkem delu bo dana tudi delavcu prilika, da bo imel par prostih dni, v katerih se bo otresel za nekaj ur vsakdanjega dela in skrbi ter se tako razvedril in odpočil.

Dopusti so doseženi in sedaj nam je treba pričeti resno misliti, kako bomo dopuste najbolj ekonomično izkoristili v našo korist. Zdi se nam potrebno, da tudi tukaj prične naša strokovna organizacija s svojim delom in da dobi zveze z ostalimi našimi tovariškimi organizacijami, kjer naj bi se takšni dopusti uporabljali za širše spoznavanje naše industrije v ožji domovini. V svrhu spoznanja socialnih prilik našega delavstva so nujno potrebna skupna potovanja po vsej naši domovini, za kar bi bil potreben poseben fond, ki bi se zbiral med letom.

Pri tej priliki pač ne smemo pozabiti na to, da so dopuste izbojevali strokovni organizaciji, ki pri nas obstojata in sta z roko v roki vodili skupno akcijo, ki je uspela.

Vsem obratom!

V skladu z dogovorom z dne 7. maja t. l. ter z ozirom na ugotovitev odbora, sestavljenega iz zastopnikov podjetja in delavskih delegatov, ki se je sestel dne 12. decembra, sporoča generalno ravnanje, da znaša višina draginskih doklad za čas od 1. decembra 1940 do vključno 31. januarja 1941 kot sledi:

- I. delavci:
 1. skupina: samci, vdovci in oženjeni brez otrok: din 22.50 na temeljno mezdo;
 2. oženjeni in vdovci z 1, 2 ali 3 otroki do 16. leta: din 30.— na temeljno mezdo;
 3. oženjeni in vdovci s 4 ali več otroki do 16. leta: din 40.— na temeljno mezdo.
- II. delavci:
 1. skupina: brez otrok: din 11.— na temeljno mezdo;
 2. skupina: z 1, 2 ali 3 otroki do 16. leta: din 16.— na temeljno mezdo;
 3. skupina: s 4 ali več otroki do 16. leta: din 22.— na temeljno mezdo.
- III. moški pod 16. let in ženske pod 18 let (vajenci) din 7.— na temeljno mezdo.

Zaradi smrti prosvetnega ministra g. dr. A. Korošca smo napovedano Vombergerjevo kmečko komedijo »Voda« preložili in se bo ista vprizorila v soboto, dne 21. decembra ob 20. uri in v nedeljo, dne 22. decembra 1940 ob 15. uri v dvorani gostilne Toff. Vljudno vabimo cenjeno občinstvo, da se udeleži te vesele komedije, ki bo vsakemu nudila najlepšo zabavo.

Nasvidenje!

Hoče

Podružnica NSZ vabi vse članstvo na obdaritev božičnice socialne najšibkejših otrok, ki se vrši v nedeljo, dne 22. decembra v prostorih tovarne Rütger ob 10. uri dop. v delavski sobi.

Vodstvu Jugoslovanske prepočilnice lesa v Hočah se najlepše zahvaljujemo za obutev in obleko, ki jo je darovala naši revni mladini. Podarjeno blago je vredno najmanj din 10.000.—

Zahvaljujemo se tudi ostalim darovalcem in vsem nabiralcem, ki so vložili v to božičnico toliko truda in v kritičnem času nabrali blaga v vrednosti do din 2.000.—

Slov. Javornik

Prosvetni odsek podružnice NSZ priredi na Stefanovo, dne 26. t. m. ob 20. uri družabni večer z veseloigro »Nocoj je pa en lep večer« proti malenkostni vstopnini v prostorih Sokolskega doma na Javorniku.

Vabimo vse tovarise z družinskimi člani, da se snidemo za pogrnjeno mizo in obnovimo prijateljske stike v božičnih praznikih.

Maribor

Kakor vsako leto, tako bo tudi letos podružnica obdarila za božične praznike otroke siromašnih članov in nekatere res potrebne člane. Obdaritev se bo vršila brez vsake prireditve ter se starši revnih otrok naših članov naprošajo, da dvignejo proti vabilu darila na tajništvo v nedeljo, dne 22. t. m.

Tovarna Hutter je dala za božičnico v torek vsakemu delavcu po din 150.— Ravno tako namerava razdeliti med delavstvo koruzno moko in koruzen zdrob, ker ne dobi krušne moke.

Pritgžbe zaradi čakanja pri prevozu čez Dravo so na dnevnem redu. Delavstvo je že večkrat zahtevalo, da se zgradi tako nujno potreben most čez Dravo, ki bi vezal Melje s Pobrežjem ter mu tako prihranil ogromni ovinek, ki ga morajo delavci vsled tega delati, odn. čakati na brod, kar dostikrat traja tudi po pol ure. Večkrat se zgodi, da delavec zamudi celo uro, ako pride morda komaj pol minute kasneje do broda. V tovarni mora potem plačati kazen. Najžalostnejše poglavje tega nedostatka nam priča sledeč primer:

Nek delavec je prišel zjutraj kakor običajno pred 6. uro do broda, toda ta je že odpeljal. Ko je moral čakati pol ure na prevoznika, je povsem naravno, da ga je vprašal, zakaj mora tako dolgo čakati. Kot odgovor se je vtila ploha psov iz ust prevoznika, ki mu je obenem še zagrozil z razbitjem glave. Zahtevamo, da se na takšna mesta dajejo ljudje, ki bodo imeli vsaj nekoliko kulture v sebi in znali ravnati z delavci.

Domžale

V petek, dne 13. t. m. se je vršila v Sokolskem domu širša seja podružnice v Domžalah. Na dnevnem redu je bil predvsem razgovor o volitvah obratnih zaupnikov v tovarnah Skrob — Dekstrin in Medić — Zankl. Razprava je pokazala enotnost in discipliniranost članstva in so bili na sirsji seji soglasno določeni zaupniki, ki nam dajejo jamstvo, da bomo imeli delavci v njih prave in odločne zagovornike. Določil se je tudi dan občnega zbora, ki bo na Stefanovo, dne 26. t. m. ob 9. uri dop. v Sokolskem domu. Ob tej priliki je bila sestavljena kandidatska lista, katera nam jamči za še večjo delavnost in razmah naše podružnice v Domžalah in okolici. Dolžnost in stroga obveznost vsakega člana je, da se občnega zbora točno in zanesljivo udeleži in s tem dokaže socialno zavest naprednega slovenskega delavca.

Kranj

V soboto, dne 21. decembra 1940 se vršila širša odborova seja v prostorih NSZ ob 4. uri pop. Dolžnost vsakega člana je, da se takih sej udeležuje brez izgovora, da ni časa. Ob tej priliki bo poročal o intervenciji v tovarni »Jugobruni« naš zaupnik.

Narodna strokovna zveza, podružnica v Kranju opozarja svoje članstvo na skorajšnje volitve obratnih zaupnikov, ki bodo meseca januarja 1941. Dolžnost vsakega člana je, da začne že sedaj z volilno agitacijo pri svojih prijateljih in znancih za listo NSZ.

Delavski zaupniki se volijo s tajnim glasovanjem po kandidatnih listah Glasovanje je tajno in je javno glasovanje neveljavno. Volilno pravico imajo vsi delavci obojega spola, ki so ob času volitev zaposleni v podjetju in so dovršili 18. leto starosti. Vsak

volilec dobi eno kuverto in 4 listke z različnimi barvami. Bele, rdeče in zelene listke raztrga, plavega pa pusti celega, vtakni ga v kuverto, zalepi in jo oddaj v roke za to postavljenemu članu volilnega odbora ali pa jo sam vrzi v zaboj.

Opozarjamo članstvo NSZ, da se volitev sigurno udeleži in da pripelje na volišče še druge tovariše in somišljenike. V nobenem letu niso bile volitve obratnih zaupnikov toliko važnosti, kakor bodo v letu 1941, ko bo treba rešiti še marsikatero vprašanje v raznih tovarnah, posebno v tekstilni, kjer še v mnogih primerih niso urejene socialne razmere tako, kakor zahtevajo zadevni predpisi. Mnogo intervencij in razprav bo še potrebnih za izboljšanje delavskega položaja, ki je danes že tako obupen, da delavci v tekstilnih tovarnah stradijo. Noben član Narodne strokovne zveze ne sme ostati izven volitev, ker v nasprotnem slučaju škoduje samemu sebi in organiziranemu delavstvu. V slučaju izostanka od volitev postane vsak delavec petolizec domačega in tuje kapitala. Aneliramo tudi na neorganizirano delavstvo, ki je danes v veliki meri krivo, da je tekstilno delavstvo v tako obupnem stanju.

V nedeljo, dne 8. decembra t. l. je bila širša seja v tovarni »Intex« z zelo zadovoljivim obiskom. Naše delavstvo se je vendar že enkrat začelo prebujati in zanimati za strokovno organizacijo NSZ in se mora zavedati, da je edina rešitev za doseg zboljšanja socialnega položaja le združitev delavstva v organizacijo NSZ. Tudi delodajalci so združeni v Zvezi industričev brez ozira na politično predržanje v vrho lažjega in enotnejšega izkoriščanja delovne sile t. j. socialno škodljivih delav. Sveta dolžnost narodnega in zavednega delavca je, da vse svoje sile vloži v svojo organizacijo, kjer si edino more izboljšati svoj socialni položaj in tako postaviti protiuteg kapitalistični družbi, katere danes izkorišča nas in naše družine. Delavstvo, v slovi je moč in zmaga!

Laško

Presedlani marksist, ki je bil pri zadnjih občinskih volitvah še klerikalni agitator, nastopa sedaj kot apostol marksizma, hoče nas poučevati o bodočnosti, o kateri ne vemo, kaj nam prinese, ali pa potvarja resnico in preteklost v svoj prilog. Omenja dogodke leta 1924 v Trbovljah ter navaja takratno pisarjenje »Slovenca«, kateremu je dopisnik »Delavske politike« navzlic svoji rdeči barvi prav blizu. Postrežemo mu lahko s točnimi podatki, ako mu je kot borcu kaj za pravico na tem, da spozna resnico, v kolikor so bili pri teh dogodkih krivi plavi.

Dopisnik »Delavske politike« sam dobro ve, da imajo marksisti večino samo še v rudarskih revirjih. Da pa imajo rudarji še danes sijajnega mačka, je pač zasluga dopisnikov somišljenikov in ne zasluga plavih. To vedo in občutijo najbolje rudarji sami, katere je reševal marksizem po svojem receptu.

Dopisnik »Delavske politike« je menda tudi pozabil na rezultat lanskoletnih volitev obratnih zaupnikov in par let nazaj. Uvidel bo, čigava je bodočnost, ako ga preveč ne ovira njegova bolezen. Znano mu mora biti in najnovejši dogodki so ga gotovo poučili, da se marksizem v vseh državah umika nacionalizmu. Kar pogledajte malo okrog sebe in boste videli, kako je bila milijonska armada marksistov na mah uničena, dasiravno je imela v rokah vso gospodarsko in politično moč.

Narodna strokovna zveza je organizacija narodno čutečega državljanca, ki se ji pridružuje vsak zaveden slovenski delavec in teh je čedalje več, ker dobro vedo, da je v svobodi naroda tudi njihova bodočnost. NSZ se bori za pravico socialne reforme v duhu slovanske miselnosti in vzajemnosti, ki jima pripada bodočnost. Tega slovanske-

ga duha in miselnosti so tudi slovenski delavci v Gostilniški pivovarni ter jim je NSZ njihova voditeljica. Njej ni treba izvajati nikake sile ali pritiska, ker se delavci rade volje sami pridružujejo NSZ ter postajajo tako plavi, poznavajoč uspešno in neschično delo NSZ za obči blagor narodnega delavstva.

Toliko v odgovor marksistu — zavedni plavi delavci.

Zriav-Črna

Narodna strokovna zveza si je nadelala nalogo, da pritegne čim več mladine k vzgojnemu delu. V ta namen je odbor ustanovil svoj šahovski odsek in je njegov referent tov. Selišnik Ivo. Odsek ima svoj odbor in mu predseduje g. Zmagaj Gustl. V odboru so še: Šišernik Ludvik, Miklavžina Ivan, Mlinar Franc in Vodovnik Ivan. Odsek je že pričel s svojimi vajami, katerih se udeležuje čez 20 članov. Vaje se vršijo vsak torek in petek v posebni sobi gostilne Eisingerja od 19. ure dalje.

Vajenci in vajenke! Odbor je tudi sklenil ustanoviti v vašo zaščito vajenski odsek, ki bo imel nalogo ščititi vas pred vsakim izkoriščanjem s strani pomočnikov in nekaterih mojstrov, zato vas poziva odbor NSZ, da se v odsek v polnem številu prijavite, kar bo samo v vašo korist.

Mladina! Strni se v strokovnih organizacijah, ker je tam tvoje mesto. Čas te ne sme prehiteti. Pripravi se za borbo svojih pravic. V brezdelju in v pustem pohajkovanju ne koristiš sebi in še manj drugim. Tvoj socialni položaj se slabša iz dneva v dan. Mladina na plan, mladina v boj! NSZ vas poziva, da stopate v odseka, kjer si boste bistrili um in se pripravljali na velike naloge, katere vas kot bodoče borce čakajo za doseg boljše in lepše bodočnosti vsega delavstva.

Pečovnik pri Celju

Rudarji smo obhajali svoj praznik 8. decembra, t. j. praznik sv. Barbare. Zahvalujemo se tukajšnjemu ravnatelju g. ing. Šarlahu, ki nam je izposloval pri družbi plačan šiht v iznosu 25 din brez izjeme ali je bil vozač ali kopač. Zahvalujemo se tudi družbi.

Člani podružnice NSZ se zahvalujemo šihmojstru g. Joštu Josipu za dar 150 din, ki jih je poklonil namesto rudarjem za vino, vdovi siroti Zagorc ob smrti njenega moža. Njen mož je bil v maju še pri vojaki. Zapušča ženo in 3 nepreskrbljene otroke. Bodimo socialni v takih slučajih vsi brez izjeme. Isto velja tudi za javne urade, ki imajo posla s takimi zadevami.

Stara slovenska navada je postavljanje jasele

V naših mestih, ki so vse bolj izpostavljeni vplivom od zunaj, je navada postavljanja jasele ob božiču že skoro čisto umrla. Le redke so družine, ki so obdržale navado, prineseno iz kmečkih domov. V veliki meri je tega krivo naše ponižno spoštovanje vsega, kar je tuje. Celo veliki narodi skrbno pazijo na svoje navade. Toliko bolj bi morali delati to mi Slovenci, da kot majhen narod čisto ne podležemo tujim vplivom.

Postavljanje božičnega drevesca je čisto tuja navada, prinesena v naša mesta in iz mest zanesena že na deželo, dasi je nesmi-

selna in našemu človeku nerazumljiva. Seveda je na deželi navada postavljanja jasele še zmerom živa, saj jasele nekaj predstavljajo, namreč rojstvo Sina božjega, med tem ko okrašena božična smrečica na zunaj nima nikakega stika z božičnimi prazniki.

Ne zametujmo, kar je naše. Če naposled še opozorimo, da se s sekanjem mladih smrek dela le škoda v gozdovih, nam to dejstvo še posebno priporoča ohranitev stare slovenske navade postavljanja jasele in opustitev že precej se razpaslega božičevanja ob božični smrečici.

V teh časih je ciganska nadloga še posebno neljuba

Kakor pišejo z Dolenjskega, je začela v zdajšnji hudi zimi tudi ciganom trda presti. Kmetje, ki so imeli letos prav slabo letino in so z živili preskrbljeni še za dobra dva meseca, kljub svoji najboljši volji ne bodo mogli ustreči večnemu ciganskemu moledovanju, v Novo mesto pa je ciganom prepovedan dostop. Spričo teh okoliščin so začeli dolenjski cigani krasti vse, kar jim pride pod roke. Tudi po gozdovih, kjer taborijo, delajo kmetom občutno škodo.

Pred dnevi so cigani izvršili več tatvin v okolici Črmošnjic. Zato so vaščani začeli poditi cigane s svojega okoliša, cigani pa so se

postavili odločno po robu in kmete napadli. V tem spopadu so cigani nekatere kmete tudi ranili. Nekateri cigani so bili tako bojevit, da so kmetom grozili celo z orožjem. V zadevi so morali posredovati orožniki, ki so zaprli več ciganskih postopačev. Dolenjski kmetje, ki morajo svoj vsakdanji kos kruha pridelati z velikim naporom, so ogorčeni nad ciganskim potepanjem in se hudejejo, da se cigansko vprašanje enkrat za vselej ne reši. Cigane je treba nasilno nekje naseliti in jih z najstrožjimi odredbami prisiliti, da bodo delali, ne pa se samo potepali okrog in se preživljali z beraštvom ali pa s tatvinami.

Sorodnikom izseljencev

Narodni izseljenski odbor v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22, priporoča vsem, ki imajo svoje sorodnike ali znance v Nemčiji, Franciji, Belgiji ali na Nizozemskem, naj jim sporoče, da imajo v redu vse svoje listine, predvsem tiste, ki se tičejo pridobljenih pravic iz socialnega zavarovanja, da ne bodo v potrebi ostali brez njih, kakor se je žal ponekod že zgodilo. Preskrbijo naj si čimprej vse zadevne duplikate, dokler je spomin še svež.

Obenem opozarja odbor vse, ki imajo svojce v Franciji, na nastopno: Vsi izseljenci, ki so ob nastanku vojne zbežali iz Merlebacha, Freymingna, Creutzwalda in Jeanne d'Arca, so se že vrnili v svoja prejšnja stanovanja in

imajo iste naslove kakor prej, le namesto Moselle se napiše Lothringen, namestu France pa Deutsches Reich.

Jugoslovenski konzulat, ki se je pred vojno umaknil v Chaumont, ima svoj urad v Metz spet odprt. Ako želi kdo od tam kakih podatkov, naj piše na naslov: »An das jugoslawische Konsulat, General Mudra-Strasse 3, Metz, Lothringen, Deutsches Reich«. Na isti naslov naj se piše tudi g. Jankoviču, ki na konzulatu pomaga.

Za vsa ostala pojasnila naj se vsak obrne na Narodni izseljenski odbor v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22, ki vrši vsa zadevna poizvedovanja brezplačno.